

Infó helyett...

2011 az önkéntesség európai éve

Magyarországon a nonprofit szektorban 427 ezren tevékenykedtek önkéntes segítőként 2009-ben. Közel 60 millió elvégzett munkaórájuk több mint 28 ezer főállású foglalkoztatott munkaidejének felelt meg. Az önkéntesek 93%-a egyesületeknél és magánalapítványoknál tevékenykedett. A lakossági segítség a kisebb - 50 ezer forint alatti bevétel nagyságú - szervezeteknél jelentett a legtöbbet, ugyanis értéke meghaladta e szervezetek pénzbevételének 21-szeresét. Az önkéntesek átlagosan 140 órát dolgoztak ellenszolgáltatás nélkül, és tevékenységük 56 milliárd forint bérmegetakarítást eredményezett. Az önkéntes tevékenység jelentős szerepet játszik a szektor humán erőforrásában, a rendelkezésre álló munkaerő több mint egyötöde önkéntes segítő közlül került ki. Különösen nélkülözhetetlen ez az "időadomány" a klasszikus civil szervezetek számára; 2009-ben a munkaerőigényük közel felét önkéntesek bevonásával biztosították.

Elkezdődött az Önkéntesség Európai Éve

2011 fontos eseménye a magyar EU-elnökségi félév mellett az Önkéntesség Európai Éve. Az Európai Unió idei tematikus évének megnyitójára 2011. január második hetében került sor Budapesten, melyhez kapcsolódva az Európa Ház szakmai konzultációt szervezett az önkéntességről 2011. január 13-án a budapesti Millenáris Parkban.

A több mint 60 önkéntesség iránt érdeklődő civil szervezeti képviselő részvételével rendezett konferencián Bartal Anna Mária, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense elmondta: az önkéntes tevékenységek értelmezése nagyon változatos képet mutat Magyarországon, de a felmérésekből, kutatásokból és a keletkező számhalmazokból az kiolvasható, hogy a 90-es évek hirtelen fellendülése után csökkenni látszik az önkéntes tevékenység iránti elkötelezettség száma.

A meghatározás

Mielőtt azonban a különböző statisztikai adatokat elemeznénk, érdemes arra a kérdésre válaszolni, hogy mi az önkéntesség. Az egyszerű felvetésre korántsem egyértelmű a válasz, elemzett Bartal, ugyanis az önkéntességgel kapcsolatos felmérések eltérő szempontok figyelembe vételével készültek az elmúlt időszakban mind Magyarországon, mind a nemzetközi önkéntes erőterben. Az önkéntes tevékenységek legtágabb értelmezését az Európai Unió szintjén találjuk, ahol Bartal szerint a kérdéstről készített dokumentumok egyszerűen nem tartalmaznak pontos definíciót, így önkéntességnek tekintenek minden önkéntes jellegű elkötelezettséget. Ennek a szinte megfoghatatlanságig tág értelmezésnek elsődleges oka, hogy a sokszínű és az ügyben eltérő kulturális hagyományokkal rendelkező európai térből ne szoruljon ki semmilyen, az önkéntesség fogalmába kicsit is beilleszthető tevékenység. Ennél valamivel szűkebb volt az értelmezése a honi önkéntesség fellendítésében is kedvező szerepet játszó és az ENSZ által meghirdetett Önkéntesség Nemzetközi Évének

2001-ben, amikor a fogalom meghatározása úgy szólt, hogy önkéntesség az olyan tevékenység, amit valaki önként, nem elsősorban anyagi ellenszolgáltatásért és más ember vagy közösség javára végez. Ezt is tovább lehet szűkíteni például a tervezettség/tudatosság és a szervezett keretek kritériumainak felvételével. Ez utóbbi értelmezést előszeretettel használják a kutatók elsősorban azért, mert így ha mégoly képlékeny, de mérhető adatsorokhoz juthatnak (pl. a minden civil szervezetnek évente kötelező KSH adatszolgáltatásában is szerepelnek az önkéntességre vonatkozó kérdések).

Hányan és kik?

A változatos metodológiával készített magyarországi felmérések eltérő eredményeket mutatnak az önkéntesek számát illetően. Ilyen adatot a 90-es évek közepe óta állnak rendelkezésre. Egy 1993-as vizsgálat 1 millió 700 ezer önkéntest talált a felnőtt lakosság körében. Egy 2004-es felmérés eredménye 3 millió lett (igaz itt a vizsgált csoport alsó korhatára 14 év volt). Egy 2007-es felmérés 470 ezer önkéntessel számolt. Egy 2008-as pedig 1 millió 100 ezerrel. Az összehasonlítást és a helyzetet bonyolítja, hogy nem csak a mérésben szereplő korcsoportok tértek el a mérésekben, hanem a tevékenységek meghatározása is (van ahol csak a szervezett keretek között végzett önkéntes tevékenységet vették figyelembe és van, ahol tágabb megközelítést alkalmaztak). Bartal szerint a 3 milliós szám mindenképpen túlzó, és a realitáshoz valószínűleg közelebb áll a 2008-as adat, azaz, hogy minden tizedik magyar végez/végzett már önkéntes munkát, hozzáteve, hogy az 1990-es évekhez képes a magyar népességben csökkent az önkéntesek száma.

A számokból kihámozható következtetés szerint a tipikus önkéntes fiatal vagy középkorú - és talán meglepő, de - férfi, aki házasságban él, egy gyereke van, érettségivel vagy diplomával, emellett átlagos vagy a feletti fizetéssel rendelkezik. És valószínűleg azért nem nő az illető, mert az önkéntesség tipikus életkorszakaiban ők éppen gyerekneveléssel vannak elfoglalva anyaként vagy nagymamaként. Az önkéntes tevékenység település szerint is megoszlik. Nagyobb a valószínűsége az önkéntes tevékenységnek az 5000 fő alatti kisebb településeken és a 100 ezer fő fölötti városokban. Előzőeknek a szorosabbi közösségi kötelék, utóbbiakat a több lehetőség a magyarázata.

Hajtóerő

Az önkéntesség mögött megbúvó motiváció is fontos tényező. Ez kiemelt tárgya volt a Bartal által vezetett és az elmúlt két évben folytatott kutatásnak, amely során 235 civil szervezet 2525 önkéntesét kérdezték. A vizsgálat eredménye, hogy az önkéntesek motivációi között kiemelt helyen szerepelt az ügy melletti elkötelezettség és az elismertség szerzése (elsősorban a szűkebb közösségben). A vizsgálat azokat a társadalmi csoportokat is megpróbálta felmérni, akik eddig nem önkénteskedtek (kisebb városok lakói, alacsonyabb végzettséggel rendelkezők, munkanélküliek). Az önkéntes tevékenységbe bevonandó célcsoportok beazonosítása azért fontos, így Bartal, mert az önkéntesség népszerűsítésében az elmúlt évtized kezdeti mennyiségi szemlélet helyett ma már a célzott megközelítés látszik hatékonyabbnak (az eltérő háttérrel rendelkező állampolgárokat rájuk szabott üzenettel és programmal kell megkeresni). Ezért a vizsgálat eredményei praktikus hasznára is válhatnak az önkéntességgel szervezett formában foglalkozó civil szervezeteknek.

A folyamatot a gyakorlatban kívánta segíteni az Önkéntesség Európai Évéhez kapcsolódó budapesti nemzetközi konferencia 2011. január 7-8-án, ami egy, az egész év során több alkalommal szervezett rendezvénysorozat indító eseménye volt. A konferenciáról tartott beszámolójában Csorba Eszter, az Ökumenikus Diakóniai Év Hálózat főtitkára elmondta, hogy több témában és hat munkacsoportban tárgyalták az önkéntesség kérdését, melynek

Lourdes

(2009)

A lourdes-i zarándokutat egészségesek emberek és betegségekkel küzdők is megteszik, gyógyulást, megtisztulást remélve. Christine gyógyíthatatlan beteg. Betegsége teljesen elzárta a külvilágtól, járni sem tud. Azonban a zarándoklaton ő is részt vesz, és az ő szemszögéből kísérhetjük végig az utazást.

Rendezte:
Jessica Hausner

Francia, osztrák, német dráma

Szereplők:	
Sylvie Testud	Christine
Léa Seydoux	Maria
Gillette Barbier	Hartl
Gerhard Liebmann	Nigl
Bruno Todeschini	Kuno

Soul Kitchen

(2009)

Szereplők:	
Adam Bousdoukos	Zinos Kazantsakis
Moritz Bleibtreu	Illias Kazantsakis
Birol Ünel	Shayn Weiss
Anna Bederke	Lucia Faust
Pheline Roggan	Nadine Krüger
Lukas Gregorowicz	Lutz
Gryllus Dorka	Anna Mondstein

Egy lepusztult raktárnegyedben üzemelteti közepszerű éttermét, a Soul Kitchent Zinos Kazantsakis, a séf. Vendégköre nagyjából állandó, a hozzá betérők leginkább a kellemes környezetért és az alacsony árakért esznek nála, mintsem az ízes falatokért. Sajnos Zinos sorsa rosszra fordul (majd még rosszabbra): barátnője faképnél hagyja, ám ő úgy dönt, követi a lányt Kínába.

Addig az étterem vezetését bátyjára bízta, ám arra tér haza, hogy már a bűnöző haveroké a vendéglő. Vajon sikerül-e

visszaszereznie?

Német vígjáték

Rendezte:
Fatih Akin

Minden rendben lesz

(Alting bliver godt igen, 2010)

A fikció és a valóság közti határon billegő történetekről híres Boe, ismét egy nagyszerű filmmel rukkolt elő. Hősünknek pár nap alatt le kell adnia egy háborús témájú forgatókönyvet, de képtelen rá. Közben

elüt egy Afganisztánból hazatért dán katonát, akinél titkos, brutális kínzásokról készült fényképeket talál. A fotósorozat alapján nyomozásba kezd. Eközben a feleségével gyereket adoptálnának, de vajon kibírható-e mindez egyszerre?

Nemzet: dán, svéd, francia

Szereplők:	
Jens Albinus	Jacob Falk
Igor Radosavljevic	Ali
Marijana Jankovic	Helena
Thomas Hoite Meersohn	Serge
Özlem Saglanmak	

Rendezte:

Christoffer Boe

Egy néma kiáltás

(Un homme qui crie, 2010)

Közép-Afrika, Csád Köztársaság, napjainkban. Adam, a "Bajnok", a hatvanas éveiben járó egykori

úszóbajnok évtizedek óta egy elegáns fővárosi hotel úszómestere. Alapvetően elégedett az életével,

büszke a munkájára, mindenki megbecsüli, még fiát, Abdelt is maga mellett tudhatja asszisztenseként. Ám tragikus gyorsasággal minden megváltozik, amikor a hotelt új, kínai tulajdonos veszi át, rákényszerítve őt, hogy állását fiának adja át, s innentől kezdve a portás lesajnált pozícióját töltse be. Szörnyű sértettségében úgy érzi, megalázták a társadalom szemében. Az ország mindeközben napról napra egyre jobban a polgárháború borzalmaiba merül, ahogy a lázadók folyamatosan, mind közelebbről támadják a kormányzati erőket. A hatóságok megkövetelik, hogy a lakosság járuljon hozzá a "háborús erőfeszítésekhez". Pénzzel, vagy önkéntesek állításával, akik már elég idősök, hogy harcba szálljanak a támadókkal. A körzeti megbízott folyamatosan zaklatja a bajnokot a hozzájárulás miatt. Szívet tépően nehéz a döntés, hiszen az idős férfinak pénze nincs, csupán az egyetlen fia. Dühödtt fájdalomában végül olyan lépésre szánja el magát, melyre egyetlen apa sem vetemedhetne.

francia, belga, csádi dráma

Rendezte:

Mahamat-Saleh Haroun

En ganske snill mann

(2010)

Ulrikot elítélték gyilkosságért, és 12 évet töltött börtönben. Miután letöltötte a büntetését, már nem is igazán akar szabadulni. Odakint volt bandája várja, akik onnan szeretnék vele folytatni, ahol abbahagyták 12 évvel ezelőtt: piszkos melókkal. Családja nem bocsátotta meg, amit tett, és nem is hisznek abban, hogy az emberek megváltozhatnak. Fiának menyasszonya van, és nem szeretné, ha leendő gyerekének olyan nagypapája lenne, aki embereket öl...

Rendezte:
Hans Petter Moland

norvég vígjáték

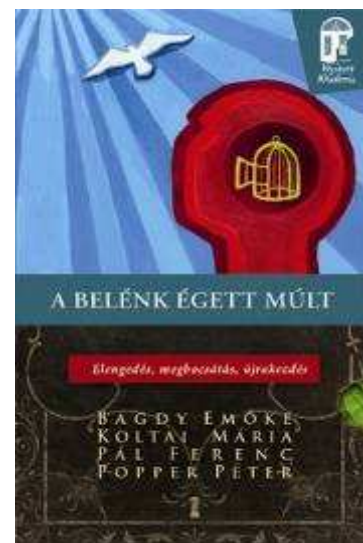
Szereplők:	
Stellan Skarsgard	Ulrik
Bjorn Floberg	Rune Jensen
Gard B. Eidsvold	Rolf
Jorunn Kjellsby	Karen Margrethe
Bjorn Sundquist	Sven
Jon Oigarden	Kristian

A belénk égett múlt

Elengedés, megbocsátás, újrakezdés

[Bagdy Emőke](#) - [Koltai Mária](#) - [Pál Ferenc](#) - [Popper Péter](#)

Hogyan élünk túl egy szakítást, válást, szeretteink halálát? Miként válunk lelkileg szabaddá? Mit jelent valamit vagy valakit igazán elengedni? Mihez kezdünk, ha rájövünk, hogy fájó emlékeinktől a lelkünk mélyén nem is akarunk megszabadulni, holott éppen ez gátol meg abban, hogy teljes életet élhessünk? Hogyan bocsássunk meg annak, aki megsebzett, becsapott, megalázott, megkárosított bennünket? Egyáltalán miért érdemes megbocsátani - miért nem jobb megoldás mégis a bosszú? Hogyan építsünk rá egy derűs, új lehetőségekben gazdag jövőt a csalódásokkal és fájdalmas tapasztalatokkal teli múlttra? A kötet neves szerzői a modern pszichológia, a vallás és a spiritualitás világába vezetnek, együttérzéssel kísérve az olvasót azon a nehéz úton, amelynek végén azonban mégis csak ott van a felszabadulás és az újrakezdés lehetősége.

Precious - A boldogság ára

(Precious: Based on the Novel Push by Sapphire)

A véletlennek – és a filmforgalmazás szeszélyeinek – köszönhető, hogy két testes hölgy kálváriája egy hónap különbséggel kerül a hazai közönséghez. Most először a Precious – A boldogság ára, március 17-én pedig (hála istennek) jön a magyar "kistestvére", a Pál Adrienn, Kocsis Ágnes író-rendező 2010-es Cannes-i FIPRESCI-díjas filmje. Az egy hónap nem nagy idő, pláne, hogy a Precious olyan mozi, ami sokáig a nézőjével marad.

Testes sikerek

S ha már a díjak: Lee Daniels drámája, a Precious diadalútját – még Push elnevezéssel, merthogy a film alapjául szolgáló regény, az afroamerikai író, Sapphire műve ezt a címet viseli – a tavalyi Sundance-fesztiválon kezdte, a zsűri- és közönségdíj elnyerésével. Folytatta az Independent Spirit Awardson, később a BAFTA- és a Golden Globe-átadón, majd az Oscar-gálán. Mind-ahányszor legjobb női mellékszereplőként Mo'Nique-ot díjazták (illetve az Oscaron Geoffrey Fletcher is bearanyozódott a legjobb adaptált forgatókönyvével). A film összesen több mint hetven elismerést söpört be.

Szívügy

Mit tud ez a film, hogy annyi ember tekintette-tekinti szívügyének? Mert Daniels filmjéhez lelkesen csatlakozott producerként a tengerentúli beszélgető-show-királynő, Oprah Winfrey. Örömmel vállalt szerepet benne Mariah Carey és Lenny Kravitz stb. Leginkább azt tudja, hogy a harlemi – meghatározóan színes-bőrűek elszenvetde – mocskos nyomort és reménytelenséget úgy képes bemutatni, hogy a nézőnek nem kerekedik (rossz) kedve egy megkoreografált csukafej-ugrásra valamelyik közeli hídon, hanem az élet iglenlése hatja át, miszerint még a leglehetetlenebb körülmények között is mutatkozik perspektívája a boldogságnak.

Nem egy perspektivikus egzisztencia

Pedig hát a (regény és a film) főhősnője, Precious (Gabourey Sidibe) minden, csak nem perspektivikus egzisztencia. Iszonyúan kövér (láthatóan túl van a másfél mérómázsán), tizenhat éves, enyhén retardált, olvasni is alig tud, ráadásul második gyermekével várandós... Borzasztó lelkületű anyja (Mo'Nique – akit ezért az alakításáért halmozott el minden filmes grémium) üti-vágja, csak a szociális segélyért "tartja" a lányát. Egyébként meg passzívan közreműködött Precious három éves kora óta tartó megerőszkolásában – hagyta –, amit történetesen a saját apja követett el, s aminek két eredménye Precious két kicsinye, a Little Mongónak

becézett Down-kóros kislány és az épp megszületésre váró kisfiú.

A kövér és buta lányt kicsapják az iskolából, egyetlen lehetősége, hogy elkerülje azt a poklot, amiben az anyja él, ha beiratkozik egy alternatív iskolába. Itt az értő tanárnő (Paula Patton) és a diáktársak szeretete révén megízleli, hogy milyen az, ha nem fölösleges létezőnek, emberi korcsnak tekintik. Milyen az, ha tartozik valakikhez, nem csak úgy lökdösik-rugdossák az utcán (vagy a lakásban).

Egy filmes, ha küldetésstudatos

A zeneiparból (Prince-albumok produceri munkái után) a filmvilágba átnyergelő Daniels hamar világossá tette, hogy elsősorban – mondjuk így – az afroamerikai vonatkozású témák érdeklik. Így bábáskodott saját cégével, a Lee Daniels Entertainmenttel 2001-ben a Szörnyek keringője megszületése felett – Marc Forster rendezésében Heath Ledger emlékezetes (ám rövid) alakítása mellett a rasszista börtönőrt játszó Billy Bob Thornton és a (túlsúlyos és szellemileg gyöngé) fiát elvesztő asszonyt (Oscart érően) megformáló Halle Berry bonyolódik románcba –, négy év múlva rendezett is (Árnyékboxsz). Annak ellenére, hogy rendezői bemutatkozása nem mondható átütő erejűnek, sikeresen összekaparta a Precious – A boldogság ára tízmillió dolláros költségvetését (ami, valljuk be, Amerikában alacsonynak számít), nem utolsó sorban a fentebb már említett "nagyneveknek" köszönhetően.

Ha már a "nagynevek"

Gabourey Sidibe formálja meg a főhősnőt, de neki elég a jelenléte, ahhoz nem szükséges sokat hozzátennie. Eleinte csak a szájalom kiváltására alkalmas, idővel nemesedik mindez együttérzéssé. Megrázó színészi teljesítményt Mo'Nique nyújt a televízió előtt tespedő, bagózó, zabáló, káromkodva kiabáló és tányérokkal dobálózó "ördögi" anya bőrében. Precious és anyja kapcsolatát mi sem jellemzi jobban, hogy amikor zsíroscsülök-evésre kényszeríti kövér lányát, a tévében éppen Vittorio de Sica 1961-es Alberto Moravia-adaptációja, az Egy asszony meg a lánya képei peregnek, Precious kettejük vizionálja Sophia Loren (Cesira) és Eleonora Brown (Rosetta) helyére, a klasszikus környezetben anyja szájából azonban továbbra is csak a szitokszavak szállnak, igaz, negédesen. Mariah Carey és Lenny Kravitz felbukkanása a szociális gondozó és a kórházi ápoló szerepében meglepő, a néző eleinte – vagy egészen a stáblistáig – nem is tudatosítja magában a sminktelen (zenei) sztárok szereplését. Ez a hiperrealista szemléletmód az egész filmet jellemzi – és hitelesíti.

A boldogságvágy egyetemes

Bár Daniels tagadhatatlanul egyfajta küldetésstudattal rendelkezik, a Precious mégsem a fekete öntudat modernizált sorsfilmje, afféle Bíborszín 2.0. Ugyan a főhősnője színes bőrű és a környezete hasonlóképpen zömében az – hát milyen más is legyen, ha egyszer Harlem fekete-negyedében járunk –, de nem a bírorszín a domináns. Az olyan vesztesei az életnek, mint Precious, a világon mindenütt megtalálhatóak. Fontos, hogy a lány

eleve taszító megjelenéssel bír, a kamera perverz élvezettel időzik a zsírtól és a butaságtól érzéketlenül dagadt arcán, a film végére mégis kiváltja együttérzésünket. Megértjük, hogy a háj páncél, biztos védekezés a sorscsapások ellen – ellenkező előjellel, mint a magyar Taxidermiában –, megértjük sorsát és tetteit, és szeretnénk, hogy esélye legyen a boldogságra.

Precious, aki titokban Tom Cruise-típusú lovagokról ábrándozik, drámai pillanataiban (az apai agresszió alatt, utcai inzultálásakor stb.) egy másik világba lendül – valahogy úgy, ahogy Björk tette sötétben című filmében –, ahol ő az

Lars von Trier 2000-es musical-drámájában, a Táncos a ünnepelt-körülrajongott dizóz, vagy hát minden olyan normális és szeretetteljes. Ezek a színesen vakító képek szabdalják a borongósan-vészjóslóan barnás és hideg kékes harlemi külsőket és belsőket. A precízen ábrázolt milió realista, brutális és felkavaró, ebbe a közegbe nem kívánczik senki. Éppen ezért örülünk annak, hogy a Paula Pattonnal megjelenített iskolai vonal nem teljeseedett be egy újabb Good Will Huntingként (pláne, hogy Patton túl szép, hogy igaz legyen, filmbeli lesbikussága hivatott éteriségét földivé tenni), miszerint az elveszett, megnyomorított és megalázott kallódó diák tulajdonképpen egy zseni, aki csak arra vár, hogy egy értő mentor a napfényre csiszolja.

Precious olyan, amilyen – nem túl okos és kórosan túlsúlyos –, ezen változtatni nem lehet, de azt el lehet érni, hogy ne tekintse magát teljesen hasztalan humanoid szemétnak. Ugyan az angol "precious" kecses és finnyást is jelent, de leginkább azt, hogy értékes. Engedjék meg neki, hogy élje a nevét.

Kinek ajánljuk?

- Húsvér emberek realiztikus történeteit kedvelőknek.
- Aki szerint az amerikai film nem egyenlő Hollywooddal.
- Aki mindig az elesettek pártjára áll.

Kinek nem?

- Aki nem szeret komolyan elgondolkozni és érezni egy filmen.
- A sablonos mozik kedvelőinek.
- Fogyókúrázóknak.

Egy család

(En familie, 2010)

Ditte egy híres pék família sarja, de a családi tradícióktól igencsak távoli sorsot tervez magának. Szeretné beutazni a világot, élni a nagybetűs életet, és úgy látszik, hogy mindez valóra is válhat, mikor felajánlják neki az álom munkát New Yorkban. Édesapja azonban súlyosan megbetegszik, és úgy tűnik, hogy Ditte kénytelen lemondani az utat, hogy vele maradjon, ezzel azonban kockára teszi eddigi életét, sőt szerelmét is, mert párja Amerikába vágyik. Ditte választás elé kerül: vagy követi álmait, vagy otthon marad, hogy összetartsa széteső családját és az élet hirtelen már nem is olyan egyszerű, és könnyű.

dán filmdráma

Rendezte:

Pernille Fischer Christensen

Szereplők:

Johan Philip Asbaek

Jesper Christensen

Lene Maria Christensen

Anne Louise Hassing

Coco Hjordemaal

Gustav Fischer Kjaerulff

Dobolj, ha tudsz!

Zvijezda je roden/A Star is Born

színes, feliratos, szerb dokumentumfilm, 2009. Rendezte: Vanja Kovačević. Szereplők: Vanja Kovačević, Marija Jovanović, Aleksandra Sisic, Miloš Popović, Ivana Smolović, Ivan Pavlović. 75 perc. Forgalmazó: Odeon.

A szerb dokumentumfilmet problémás lett volna eredeti címével – *Csillag születik* – forgalmazni, de a kérévés áthallásban van valami.

A rendezőasszisztensi-vágói munkakörből, vagyis mások árnyékából ezzel a saját maga által rendezett, vágott és főszerepelt filmmel kitörni óhajtó *Vanja Kovačević* azt vette fejébe, hogy kilenc hónap alatt megtanul dobolni, barátnőjével rock-bandát verbuvál, s végül színpadra lép, kedvenc zenekara, a *Decemberists* számainak ihletett tolmácsolójaként.

Egy vállalkozó szellemű szerb fiatal nő, Vanja Kovacevic (maga a film rendezője) elhatározza, hogy összehoz egy zenekart, mellyel minél előbb ad egy koncertet is. Mivel egyelőre csak két tag fix a bandában (Vanján kívül az énekesnő) meghallgatást hirdetnek, és össze is áll az együttes, melyben a szokásos gitároson, doboson, billentyűsön kívül még hegedűs is van. A csavar az egészben, hogy Vanja már jóval azelőtt leszervezte a

fellépést, hogy összeállt volna a csapat, ráadásul ő mint a zenekar dobosa még csak most ismerkedik a hangszerrel. A határidő a produkció megszületésére és arra, hogy a frontember megtanuljon dobolni, akár szimbolikusan is tekinthető: nagyjából 9 hónapjuk van minderre. Indulhat hát a visszaszámlálás!

A Writers of Fiction nevű tribute zenekar (The Decemberists-számokat játszanak) felállásáról és felkészüléséről szóló zenés dokumentumfilm eleinte olyan, mint a *Hírnév* (csak a valóságban), később pedig akár a *Blues Brothers* doku verziója is lehetne. A feszesen vágott műben a válogatáson, a próbafolyamaton és a tagok bemutatásán kívül tanúi lehetünk egy dal felvételének és egy videoklip rögzítésének is, sőt a dobos és az énekes még egy berlini kitérőt is tesz, hogy részt vegyen egy The Decemberists-koncerten. A telő-múló idő eleve ad egyfajta vibrálást a filmnek, ami egyebekben is bővelkedik feszült pillanatokban (többször is elhangzik például a „*Kapcsold ki a kamerát!*” mondat). A *Dobolj, ha tudsz!* összességében tehát úgy jó, ahogy van; a maga nemében talán nem is lehetne sikerültebb.

Fütyülök az egészre

Eu când vreau să fluier, fluie - színes, feliratos, román-svéd filmdráma. 2010. Rendezte: Florin Șerban. Szereplők: George Piștoreanu (Silviu), Ada Condeescu (Ana), Mihai Constantin (börtönigazgató), Clara Vodă (Silviu anyja), Laurențiu Bănescu, Marian Bratu (Silviu öccse), Chilibar Papan (Medve), Mihai Svorîșteanu (Soare), Cristian Dumitru (Szőke). 94 perc. Forgalmazó: Cirko Film.

A román új hullám újabb neorealista gyöngyszeme kerül most a mozikba egy szabadulás előtt álló fiatal fiúról.

A fokozatosan kibomló történet a fiatakorúak börtönében játszódik, egyszerű barakkok, betonudvar és meszelésre váró gyümölcsfák között. Silviunak alig két hete van már csak a szabadulásig, ám váratlanul megtudja, hogy anyja hazatért pár napra Olaszországból, és magával vinné szeretett kisöccsét.

Egészen apró jelekkel indul az értelmes, magán mindig uralkodó srác zuhanórepülése. A tiltott zónába megy meglesni, kivel megy haza öccse a látogatás után, illegális telefonbeszélgetést intéz, de képes az őt szolgáljává kikiáltó fogvatartott társának kínzását eltérni, nehogy újabb éveket kelljen leülnie.

Amikor a látogatóba érkező anyjával váltott néhány mondatból fény derül a valóságra - az anya feltehetően régóta prostituáltként dolgozik kint, Silviut pedig hazaküldte Romániába, amikor potenciális partnerre talált -, érthetővé válik traumája és félelme: nem akarja, hogy kisöccse ugyanerre a sorsra jusson. A tizenhét éves fiúval még egy sorsdöntő dolog történik: beleszeret a terepmunkát végző szociológushallgató lányba, aki a kinti életre felkészítő interjúztatásban vesz részt. Ez a két dolog együtt kényszeríti rá egy súlyos lépésre.

Az elmúlt évtizedben megszületett új román filmes hullám e darabját a Berlini Filmfesztivál zsűrije nagydíjjal jutalmazta. Nem csoda. Florin Șerban őszinte, nyers, dokumentarista stílusban forgatott alkotása a filmidő előrehaladtával elképesztő feszültséget, mélységet és finomságot produkál. Kevés szóval és cselekvéssel, eszköztelen színészi játékkal avat be egy újrakezdés előtt álló, de már súlyosan elrontott élet drámájába, és még arra is képes, hogy a legsötétebb pillanatban is felhívja a figyelmet, a lehetőséget emberi méltóságunk fenntartására.

Három Majom

(Üç maymun)

színes, feliratos, török-francia-olasz filmdráma, 109 perc, 2008

rendező: [Nuri Bilge Ceylan](#)

forgatókönyvíró: [Ebru Ceylan](#), [Nuri Bilge Ceylan](#), [Ercan Kesal](#)

operatőr: [Gökhan Tiryaki](#)

producer: [Zeynep Özbatur](#)

vágó: [Nuri Bilge Ceylan](#), [Ayhan Ergürsel](#), [Bora Göksingöl](#)

szereplők:

[Yavuz Bingol](#) (Eyüp)

[Ercan Kesal](#) (Servet)

[Hatice Aslan](#) (Hacer)

[Rifat Sungar](#) (Ismail)

[Cafer Köse](#) (Bayram)

[Gürkan Aydın](#) (gyerek)

Servet, Eyüp főnöke az éjszaka közepén ébreszti fel telefonhívásával sofőrjét, hogy szívességet kérjen tőle. A választásokon induló politikus éjszaka elűtött egy embert, és ha kitudódna tette, lemondhatna politikai karrierjéről. Ezért azt kéri Eyüptől, hogy vallja be helyette a büntetést és vállalja érte a börtönbüntetést. A szívesség fejében természetesen nem kis anyagi kártérítést ígér, valamint fizetését továbbra is utalja majd családjának, hogy ne szenvedjenek hiányt semmiben. Azzal, hogy az apa igent mond a kérésre, a háromtagú család élete kizökken a jól megszokott kerékvágásból.

Nuri Bilge Ceylan ezzel a filmjével maradandó filmet alkotott, amely nagyon erős hatást hagy a nézőben. Mint az *Iklimler* című filmjében is, ebben is az emberi kapcsolatok problematikája áll a középpontban. Míg az *Iklimler* inkább egy kapcsolat válságának a bekutatására törekszik, ez a film sokkal messzebb megy, és sokkal mélyebb kérdéseket feszeget. A történetvezetés sokkal letisztultabb, és maga az eszmei mondanivaló is mélyebb síkokba hatol be.

A film elsősorban az emberi viszonyok felületességét, kiüresedését mutatja be, ahol az embereket látszat-értékek vezérlik, és a pénz meg egy autó megszerzéséért akár a mások helyetti börtönbevonulás, vagyis béraboskodás is elfogadható. Nem véletlen, hogy a megbízó politikus, akinek a "fontos" szerepét nem aknázhatja alá egy kis baki, és "úriember" módjára megfizeti a helyette bevonulót.

Mi vezet egy embert arra, hogy elfogadjon egy ilyen ajánlatot? Ceylan mindezt a kilátástalanságban látja, a "minden mindegy" elvben, hiszen az a család, amelytől távol marad már régen puszta felületes viszonyokon alapszik. Az ilyen család tagjai nagy bajban vannak, és tulajdonképpen egymás börtönét jelentik, ezért nem érznek magukat rosszabbul a börtönben, mint a saját családjukban, vagyis a börtönben sem történne több vagy kevesebb velük, mint odahaza.

Ami a technikai megvalósítást illeti, a filmet uralja a fix kameraállás és a vontatottság, a hosszú snittek, amelyek szintén arra ösztönzik a nézőt, hogy beleélje magát a helyzetbe, gondolkodási és értelmezési időt hagyva a számára. Ceylan mesteri beállításokkal érezteti a fennálló helyzetek komolyságát.

Megbocsátani - Egy jobb világ

Kovács Eszter Málna, 2011, február 8 - 16:41

Egy jobb világ (Haevnen/In a Better World) – dán film, 113 perc, 2010.

Rendezte: Susanne Bier

Szereplők: Mikael Persbrandt, Trine Dyrholm, William Johnk Juels Nielsen, Markus Rygaard

A film két helyszínen játszódik: egy afrikai menekülttáborban és egy dán kisvárosban, ahol két család sorsa kereszteződik, amikor a fiaik barátságot kötnek. A kiskamaszokra jellemző magányosság, morális gyengeség és bánat azonban rossz irányba tereli a barátságot.

Ki kell ábrándítanom mindenkit, aki azt hiszi, hogy a gyerekek alapvetően jók. Sajnos azon keveseknek lesz igazuk, akik szerint sokszor kegyetlenek és gonoszak. Az idealista ember persze képes reménykedni, és egy jobb világról álmodni. Róla szól ez a mozi; mindenkinek, aki álmodik.

Ha tizenkét éves kissrác vagy, és senki sem ül melléd az iskolában; ha a saját osztálytársaidtól kell megvédened magad, és még a szüleid is válófélben vannak, akkor nagyon jól jön egy új fiú, aki a barátod akar lenni. Nem számolsz azzal, amikor megismered, hogy talán jóval agresszívebb, mint azok, akiktől félsz. És nem tudhatod róla azt sem, hogy nem olyan régen veszítette el az édesanyját. Hálás vagy neki, amiért nem hagyta, hogy mások bántsanak, és nem firtatsz semmit.

Nem kérdezed honnan a kés, vagy honnan a bátorság. Nem nézel az erős bosszúvágy mögé sem, és hogy hova tűnt a gyermeki ártatlanság, nem érdekel. Szövetséget kötsz vele, és minden nap fölmászol arra a háztetőre. Azért, mert ő is fölmászik és főleg azért, mert apád azt mondta, hogy nem szabad.

Ha minden ember Christianhoz (William Johnk Juels Nielsen) - ő az új fiú - hasonló bosszúvágyban égne, nem léteznének humanitárius missziók, sőt, talán békés válások sem.

Susanne Bier Golden Globe-díjas mozija egymástól nagyon különböző érzésvilágú embereket ábrázol. Belső harcaikat, múlt fájdalmukat, kételyeiket hétköznapi szituációk mögé rejti, de egy idealista világban semmi sem igazán ideális.

Az Egy jobb világ kétgenerációs problémát boncolgat szeretetről, barátságról és felelősségről.

Natúr színekkel, afféle érhető, megérthető köntösben: semmi flanc, csak a tények, hogy nézzétek, ilyen világban élünk. Orvosként dolgozunk, anyaként féltünk és barátként vállalunk valamit. Aztán orvosként belebetegszünk a vágyba, anyaként kis híján megfojtunk egy gyereket, és igaz barátként zsaroljuk a barátunkat, mert ez egy ilyen világ.

Az afrikai menekülttáborban dolgozó apa, Anton (Mikael Persbrandt) - úgy tűnik -, fél revansot venni valakin, aki egyszer megütötte. Pedig Anton nem fél semmitől. Hiszi, hogy létezik egy jobb. Reméli, hogy van egy jobb világ.

Akkor is, ha kisfiát súlyos baleset éri. Akkor is, ha az afrikai táborban már nem tud emberként, csak orvosként jelen lenni. Akkor is, ha újra belegondol, hogy a felesége már nem szereti. És akkor is, amikor ráébred, hogy idealista álmokat kerget.

Susanne Bier moziját az az utópia ihlette, hogy a dán társadalomban látszólag minden ideális és harmonikus.

Bier erre cáfol rá az Egy jobb világgal.

És a sötét kép dacára egy velős jó tanáccsal is ellát:

Sehol nem élhetsz igazán, ha nem tudsz megbocsátani.

Fehér nászéjszaka

(Brúdguminn/White Night Wedding)

színes, feliratos, izlandi filmdráma, 96 perc, 2008

rendező: [Baltasar Kormákur](#)

forgatókönyvíró: [Baltasar Kormákur](#), [Ólafur Egilsson](#)

zeneszerző: [Jón Ólafsson](#)

operatőr: [Bergsteinn Björgúlfsson](#)

producer: [Agnes Johansen](#), [Baltasar Kormákur](#)

vágó: [Elisabet Ronaldsdóttir](#)

szereplők:

[Hilmir Snaer Gudnason](#) (Jón)

[Laufey Elíasdóttir](#) (Póra)

[Margrét Vilhjálmsdóttir](#) (Anna)

[Ólafía Hrönn Jónsdóttir](#) (Sísí)

[Throstur Leo Gunnarsson](#) (Börkur)

[Jóhann Siguroarson](#) (Lárus)

[Ólafur Darri Ólafsson](#) (Sjonni)

Esküvőre készülnek az Izland északi partjánál fekvő sziget lakói. Jón, az irodalomprofesszor elveszi az egyik volt diákját. Póra nemcsak a diákja volt, hanem a sziget legtekintélyesebb családjának a sarja. A közelgő esküvő azonban számos problémát is felvet. Az anyagi természetű viták mellett Jónnak a

múltjával is meg kell küzdenie. A férfinak ugyanis ez nem az első házassága. A legnagyobb baj, hogy képtelen kiverni a fejéből a volt feleségét, büntudatot érez iránta. Póra szerint azonban csak túlbonyolítja a dolgokat.

A film esküvői jelenettel indul, melyről azonban pillanatok alatt kiderül: csupán a főpróbája annak szertartásnak, amelyben Dora és Jon – Izland eldugott szegletében – örök hűséget esküszik majd egymásnak, a tervek szerint pontosan egy nap múlva. De máris látszik, hogy viszonyuk nem felhőtlen. A kocka el van vetve; a néző máris tudja, hogy az elkövetkező másfél órás játék tétje a boldogító igen kimondása lesz. Klasszikus vígjátéki helyzet, melynek komikumát az is fokozza, hogy a történet elrajzolt, kedvesen bumfordi figurákkal van tele. Csakhogy a vígjátéki séma a fent vázolt drámai szituációval kombinálódik. Az elkövetkező 24 óra bonyodalmai közé ugyanis be-beékelődnek a múlt eseményei, az, ahogy Jon Doráé lett, eleinte Anna mellett, majd Anna helyett. A jelen idejű cselekményt, a Szent Iván napi esküvő romantikus komédiába illő viszontagságait Jon emlékei szakítják meg – eldurvuló

jelenetek egy házasságból.

Ez az ügyesen kiegyensúlyozott szerkezet telítődik meg végtelenül egyszerű jelképekkel és figurákkal, félreérthetetlenül kifejező helyzetekkel. A szavak szintjén is minden

egyértelmű: pacekba kapjuk az érzelmi kifakadásokat, a bölcséletet. Irigylésre méltó ez a direkt artikuláció – mifelénk sajnos hiánycikk, csak elvétve találkozni vele játékfilmben. Mert ami egyértelmű, nyilván nem elég mély, nem értelmezhető elég sokrétűen, ám minél homályosabb a történet és a szimbólumrendszer, annál értékesebb lehet az anyag. Erről a szemléletről árulkodik, mikor a vágószobában fontos döntések születnek, s a vágó társszerzővé lép elő.

A *Fehér nászéjszaka* ellentétes alkotói logikát sejtet; gyanítható, hogy itt mindennek a forgatókönyv a kulcsa, erről árulkodnak a kereteket alkotó jelenetek éppúgy, mint a motívumfűzés következetessége. Visszavisszatérnek az izlandi táj elemei, legyenek azok tájidegenek, mint az eltévedt golflabdák, vagy tájazonosak, mint a madarak, melyek (élve vagy sem) minden nagyobb dramaturgiai fordulatonál fontos

szerephez jutnak. Az események rendkívül koncentrált, már-már színpadias jelenetekben tárulnak eléink, ezekben ágálnak a nem túl eredeti figurák – a köldöknéző egyetemi irodalomtanár, az öntudatos végzős diáklány, a kapzsi házisárkány anyósjelölt, a lágyszívű mamlasz apósjelölt... A színpadias szó itt semlegesesen értendő, nem arról van szó ugyanis, hogy a film holmi papírízű átírata volna egy színpadi műnek (egyébként Csehov *Ivanov*jának laza

adaptációja). Inkább mintha a színházrendező Kormakur logikája érződne rajta. A dolgok nem sejtetve vannak, nem a színész homlokredőiből olvashatni ki, mi van a felszín alatt. Akció akciót követ – van itt minden: gázolás, vízbeesés, hajsza, vécén ülés, lövöldözés, hempergés, éneklés, üvöltözés...

Míndez egy kis közösségben, egy mindössze pár házból álló, távoli izlandi falucskában játszódik. Ráadásul az év

leghosszabb napjára virradóan, a fehér éjszakák egyikén. Vagyis itt aztán tényleg mindenki lát mindent, titkok nincsenek. A közösség pedig, jól vagy rosszul, de reagál arra, ami a tagjaival történik. Ez a miliő, ez az állandó visszacsatolás az a mozzanat, ami innen, a nyüzsgő nagyvárosi létből nézve megszépíti a történetet.

Emlékeztet kicsit a cseh filmek kisembereinek világára, de egy kicsit

hollywoodiasan szájbarágós is: segít eldönteni, mikor kell nevetni, mikor kell a szereplők boldogságának örülni.

Baltasar Kormakur filmjeinek sikere több lábon áll. Legelőször is ott van a virágzó izlandi filmgyártás, amelyről hajlamosak vagyunk gyakran megfeledkezni, pedig a 2001-es Filmtörvényük óta jelentősen megnőtt a hazai finanszírozásból készült filmjeik száma. Ráadásul ezekre a filmekre nemcsak a nagyvilág fesztiválózó közönsége kíváncsi, hanem maguk az izlandiak is. **Kormakur filmjét például az ország mintegy egyharmada nézte végig moziban**, ami egy 320 ezres lélekszámú szigeten már nézettségi rekordot döntögetett. A film sikeréhez biztos hozzájárulhatott maga az alapanyag is, hiszen **Arnaldur Indridason** igen népszerű izlandi krimiírónak számít hazájában, akinek könyve 2002-ben elnyerte a legjobb skandináv kriminek járó Üvegkulcs-díjat is. A könyv filmre való adaptálására pedig **nem is találhattak volna ügyesebb kezű direktort**, mint Baltasar Kormakur, aki *101 Reykjavík* című filmjével már egyaránt kivívta a hazai, és nemzetközi szakma elismerését.

„**Nem tudom, milyen érzés házasnak lenni**”

Szeretjük egymást, de külön élünk

2011.02.10.

 Mäger Judit

Alternatív együttélési formák: e gyűjtőnév alá minden típusú párkapcsolat besorolható, amit nem tettek hivatalossá az anyakönyvezető előtt. Az együttélés, a látogató partnerkapcsolat egyre népszerűbb, s ez a házasságkötések számának drasztikus csökkenésével is mérhető. S ez annak ellenére van így, hogy a házasság intézményének pozitív megítélése alig változott: még mindig a legelfogadottabb – s talán a legvágyottabb – formának tekinthető.

„Nem tudom, milyen házasnak lenni, de meg sem fordult a fejemben, hogy e nélkül könnyebben szétválhatnánk a párommal. Ha a papír jelenti a biztonságot, régen rossz” – fogalmazza meg egy internetes fórumozó azt az általános véleményt, amit gyakran hangoztatnak a házasság nélküli együttélést preferálók. Márpedig a papír, vagyis a formai és jogi keretek valószínűleg mégiscsak nagyobb biztonságot jelentenek, hiszen a házaspárok – egy esetleges párkapcsolati válság esetén – sokkal jobban megfontolják, hogy együtt

maradjanak-e. Persze ebben nyilván az is komolyan közrejátszik, hogy elkerüljék az anyagilag és érzelmileg egyaránt megerhelő válási procedúrát. Rusznák Tamás mediátor mindenesetre eddig nem találkozott olyan párral, akik az élettársi kapcsolatuk válsága miatt fordultak volna hozzá. Egy ilyen típusú együttélést a szerelem elmúltával nem feltétlenül kívánnak továbbra is fenntartani a felek – véli a szakember –, és úgy tűnik, gyakran jóval kevesebb és kisebb gond is elég ahhoz, hogy véget érjen a kapcsolat.

„Egyre gyorsabban változik a világ körülöttünk, s ez egyre inkább lehetetlenné teszi a tartalmas és egyben tartós együttlétek megteremtését. Mostanság nem javítunk, hanem cserélünk, és ez nemcsak a tárgyakra, hanem az emberekre is igaz. Nagy az értékszavar, és akkor még nem is beszéltünk a mindent átható individualizmusról: az önmegvalósítás korában mindenki a saját arcát keresi. Ennek egyik következménye az, hogy jóval kevesebben vállalják a házasságot, mert félnek a véglegességtől. Az a szó, hogy örökre, szinte értelmezhetetlennek tűnik, ilyen körülmények között kevésbé rizikós a nem hivatalos együttélési formát választani” – magyarázza Rusznák.

Ugyanakkor a KSH Népeségtudományi Kutatóintézetben végzett közvélemény-kutatások arról tanúskodnak, hogy a házassági kedvben bekövetkezett alapvető változás ellenére a házasság intézményét az emberek változatlanul pozitívan ítélik meg. A számok azt jelzik, hogy napjainkban sem éri el a húsz százalékot azoknak az aránya, akik a házasságot idejétmúlt intézménynek tekintik. Pongrácz Istvánné, a kutatóintézet igazgatóhelyettesének a párkapcsolatok jellegzetességeiről szóló tanulmánya szerint, a társadalom által tanácsolt életforma ma is egyértelműen a házasság: az élettársi kapcsolat, mint végleges életforma továbbra sem ajánlott. Érdekes, hogy ez még az aktuálisan élettársként együtt élők körében is így van: e párok többsége szintén házasságpárti – terveik között ez szerepel – bár ők a házasságot inkább előzetes együttélés után javasolják – mutat rá az írás.

Ám az, hogy jó megítélés és a vágyak ellenére, mégis egyre kevesebben jelentkeznek be az anyakönyvezetőhöz, azzal magyarázható – teszi hozzá Rusznák – hogy az emberek érzik, ha házasságot kötnek, hagyományos, mélyen gyökerező szabályokat kell betartaniuk. S ha ezeket a szabályokat megszegik, különböző szankciók sújthatják őket, ráadásul büntudatuk is lesz, hiszen egy férjet vagy feleséget nem lehet minden következmény nélkül elhagyni. Carl Rogers pszichológus *Társakká válni* című könyvében ezt úgy fogalmazza, hogy mivel az emberek nem bíznak sem egymásban, sem magukban, így aztán marad a vak tapogatózás valamiféle „kényelmesebb” megoldás, újfajta férfi-nő kapcsolat után, mely kevesebb kötelezettséggel jár.

Ilyen például a látogató partnerkapcsolatnak nevezett forma, ami kissé félrevezető elnevezése ellenére kizárólagos, bizalomra és hűségre alapozott, ám összeköltözéssel nem járó kapcsolatot takar. Több szempont is magyarázhatja, miért alakul ki efféle kapcsolat: vannak, akiknél a kényszer szüli, de az sem ritka, hogy önként vállalt különélésről van szó. A Népeségtudományi Kutatóintézet 2008/09-es adatai szerint körülbelül ötszázezer honfitársunk él ilyen párkapcsolatban, és ezek felében naponta találkoznak párok. Az adatok azt is jelzik, hogy az egymás otthonától való távolság nem meghatározó oka a partnerség e formájának.

Esküvői ruhák. Egyre kevesebben vágnak rá

Öngyilkosok tengelye – Nyíregyházától Pécsig

2011. február 8. hvg

1988 óta csökken az öngyilkosságok száma Magyarországon, de még mindig jóval az uniós átlag felett van. A kistérségek közel egyharmadában rosszabb a helyzet, mint Európa legszuicidabb országaiban. Szinte mindegyik önpusztító hely az Alföldön található.

A folyamatos csökkenés ellenére magyar öngyilkossági ráta (100 ezer lakosra jutó öngyilkosságok száma) még mindig igen magas, 25 körüli, miközben az uniós átlag 17. Zonda Tamás, Veres Előd és Juhász Judit A Falu folyóiratban közölt tanulmánya külön is rávilágít egy másik problémára, miszerint a kedvező tendencia, az országos ráta csökkenése mögött jelentős területi különbségek vannak. Az európainak tekinthető dunántúli állapotokkal szemben az Alföldön elborzasztó a helyzet. „Az ország extrém öngyilkossági rátájáért hosszú évtizedek óta az alföldi megyék ijesztően magas öngyilkossági arányai a »felelősek«” – írják a kutatók.

Kötéllal

Területi különbségek mindig voltak, nem csak nálunk, más országokban is. Émile Durkheim, a szociológia egyik atyamestere például a XIX. századi Franciaországban Nantes és Belfort között húzta meg a vonalat, amelytől északra több, délre kevesebb volt az öngyilkosság. Ez az észak–dél különbség még ma is fennáll; éppúgy, ahogy Olaszország vagy Portugália esetében. A vidéki és városi öngyilkosságoknak is eltér a gyakorisága. Nagyjából a XX. század közepéig a városiak között voltak többen az öngyilkosok, majd attól kezdve a falusiak. Ez világjelenség, és csak elvétve vannak kivételek, például Törökországban vagy Pakisztánban. Magyarországon 1981-ben történt meg a fordulat, addig ugyanis Budapest vitte a prímet, de mára rátája kedvezőbb lett. (Területi különbségek így is megmaradtak, a belső kerületekben kétszer gyakrabban fordulnak elő „befejezett” öngyilkosságok, mint Óbudán vagy Újpesten.) Harminc éve a falvak és egy ideje a kisebb vidéki városok öngyilkossági gyakorisága a legnagyobb.

A szerzők regionális, megyei és kistérségi bontásban is vizsgálják a változást. Két időszakos átlagait vetik össze, az 1970 és 1987 közötti növekedési periódusáét és az 1988 és 2002 közti, országosan 30 százalékos körüli rátacsökkenés időszakáét. Eszerint minden régióban és – az egyébként kevéssé szuicid – Nógrádot kivéve majdnem mindegyik megyében csökkent az öngyilkosságok aránya. Legnagyobb a javulás Közép-Magyarországon és Pest megyében (26,5%-os). Ezzel együtt is a Dél-Alföldön 48,36-os, míg Észak-Alföldön 45,04-os volt az átlagos ráta 1988 és 2002 között, ami meghaladja még a kiugróan magas litván és orosz (39–40) országos átlagokat is, miközben Franciaországban 18, az Egyesült Államokban 10 körül mozog. Még sötétebb a kép, ha a 176 kistérség adatait is vizsgáljuk. Zondáék megtették. Eszerint 60 kistérségben százezer lakosra vetítve még mindig évi 40 öngyilkosnál több végződik halállal. A kiemelkedően szuicid kistérségek közül 52 alföldi.

Méreggel

Az öngyilkosságok területi különbségei meglepően tartósak. Kisebb statisztikai trükkökkel még akár ma is meg lehetne rajzolni a Monarchia egykori területét a környezetétől magasabb öngyilkossági rátája alapján. Magyarországon Konek Sándor már 1864-ben felfigyelt a „Dunán inneni területek” kiugró önpusztítására szemben a dunántúliakéval. A későbbi kutatások ezt a képzeletbeli tengelyt újra és újra igazolták. Ezek szerint ma is nagyjából Nyíregyháza és Pécs között húzódik a választóvonal. És mostanság is a szuicid sávba sorolhatók Szabolcs–Szatmár–Bereg (42,36-os rátával), Hajdú–Bihar (46,63), Jász–Nagykun–Szolnok (46,60), Békés (47,12), Csongrád (49,40), Bács–Kiskun (48,44) megyék, illetve Tolna és Baranya egy-egy része. Csak Borsod–Abaúj–Zemplén helyzete változott és közelít a szuicid sávba, itt ugyanis alig történt csökkenés, és a ráta az uniós átlag kétszerese 35,08.

Fontos lenne tudni, mi jelöli ki és élteti rendszereken át a magyar öngyilkosságok „gyászfekete sávját”. Nem igazolódott az a korábbi feltételezést, miszerint az Alföldön jóval kevesebb depressziós beteget ismernek fel, ezért magasabb a ráta. A rosszabb jövedelmi helyzet sem hajlamosít az öngyilkosságra, hiszen 1953 és 1956 között volt mindeddig a legkisebb a magyar ráta, míg később az öngyilkosságok növekedésével párhuzamosan emelkedett az átlagos jövedelemszint.

Vannak, akik a családi–közösségi minták fontosságát hangsúlyozzák, és kutatások igazolták, valóban nagyobb eséllyel válnak öngyilkossá azok, akiknek a családjában már volt öngyilkosság. Ez némi magyarázatot ad a jelenség tartósságára, és arra, miért nem képzelhető el ugrásszerű javulás.

Fegyverrel

Szerzőink szerint az Alföldet sújtó anómia (az értékrendszer és közösségi konszenzusban lévő zavarok), valamint a szakadozott társadalmi integráció lehet a felelős. Az atomizált alföldiek rosszabbul érzik magukat a bőrükben, és kisebb az esélyük közösségi segítségre személyes problémáik megoldásához. „Gyermekkoruktól

fogva szocializálják és tanulják az ott ható, működő, elvárt norma- és értékrendszert, köztük az önsértő (pusztító) magatartást is, mint probléma-megoldási sémát egy konfliktus esetén” – szól a kutatók magyarázata.

Egy korábbi vizsgálat kimutatta, hogy Csongrádon, ahol száz év alatt háromszor több öngyilkosságot követtek el, mint Balassagyarmaton, sokkal megértőbbek az öngyilkosokkal, nagyobb a jelenség „társadalmi–kulturális beágyazottsága”. Azt persze nehéz lenne megmondani, hogy nem önigazoló visszacsatolásról van-e szó, vagyis arról, hogy mivel gyakran történik efféle és sok családot érint, nehezebb tabusítani, mint Nógrádban.

Széchenyi István, Teleki László, Teleki Pál, Rudolf trónörökös, Márai Sándor, a gyufamérget ivó masamódok, a kilátástalan adósságba keveredő dzsentrik, a népdalok folyóba ugró boldogtalan szerelmesei között az a hasonlóság, hogy önkezükkel vetettek véget életüknek. És az is, hogy öngyilkosságaik így–úgy erkölcsi magasságokba emelkedtek a magyar közgondolkodásban. Történt mindez úgy, hogy az öngyilkossági kísérlet sokáig büntetendő cselekmény számított és a katolikus egyház is szigorúan tiltotta. Furcsa ellentmondás, de nem az egyetlen az öngyilkosság tárgy körében.

(A Falu, 2010/4)

Zádori

Új kábítószer a piacon: fürdőszóval bódulnak a fiatalok

Dr. Zacher Gábor

A nemrégiben tiltólistára került Kati (mefedron) örület után újabb kábítószer jelent meg a piacon, amelyet ráadásul legálisan árusítanak fürdőszóként. Dr. Zacher Gábor toxikológus szerint nem minden esetben a tiltáson van a hangsúly, hanem a szülők tájékozatlanságán. Szerinte ez

utóbbin kellene változtatni.

A Hajdú Online a témában **Dr. Zacher Gábor, toxikológus főorvost** kérdezte, aki kendőzetlen őszinteséggel beszélt a legújabb trendekről.

Sajnos ma Magyarországon a szülők többsége, mint a hülye gyerek, úgy állnak a hóban, ha a különféle **kábítószer**ek kerülnek említésre, hiszen az esetek többségében még akkor sem esik le nekik, hogy a gyermekük esetleg valamilyen kábítószerrel fogyasztott, ha ő maga talál rá a fürdőszoba csempéjén eszméletlenül elterült csemetére – summázta az elkeserítő hazai helyzetképet.

A főorvos elmondta – Hazánkban a fiatalok 14 éves koruk tájékán nyúlnak elsőként valamilyen tudatmódosító szerhez, majd rendszerint többet is kipróbálnak. A legújabb trendről **Dr. Zacher Gábor** elmondta – Korábban a mefedron tartalmú szerek hódítottak, de amióta ezek tiltólistára kerültek, jött a fürdőszó biznisz. Ennek az a lényege, hogy vannak olyan üzletek, ahol fürdőszóként árusítanak különféle stimuláns hatású anyagokat tartalmazó szereket, amelyek rendszerint a központi idegrendszerre hatva okoznak euforikus állapotot.

Természetesen, akik tudják, hogy mit kell keresniük, eszük ágában sincs a fürdőszóval tisztálkodni, hiszen ekkor lennének csak hülyék, ehelyett beszedve azt bódult állapotba kerülnek. A

toxikológus főorvos hozzátette Ezek a szerek idehaza legálisak, így az árusításuk sem illegális de ha jobban belegondolunk a mefedront is tápszerként kezdték annak idején árusítani.

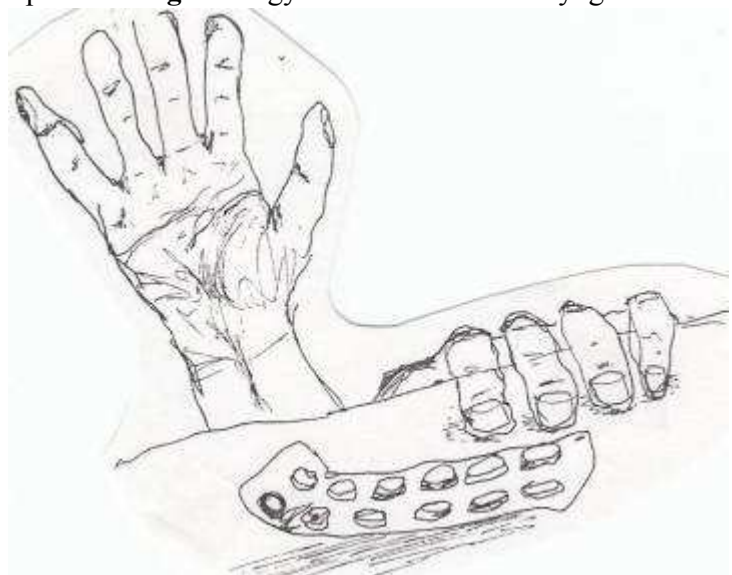
Fürdősó, nem csak fürdésre

A fürdősószerek még annyira újak, hogy nem tudunk róluk túl sokat, mindaddig mi is csak egy esetről tudunk, amikor agyvérzés következett be egy használónál, de úgy vélem mindenképpen fel kell hívni ezekre a szerekre nem csak a szülők, de a társadalom figyelmét is – hangsúlyozta **Dr. Zacher Gábor**. Majd hozzátette – Véleményem szerint Magyarországon nem elsősorban a jogalkotás feladata kimondani ezekről a szerekről, hogy károsak, majd azonnal tiltólistára tűzve azt szankcionálni a fogyasztókat, hiszen ez egy ördögi kör. Mindig lesznek ugyanis újabb és újabb szerek. A hangsúly tehát a tájékoztatáson van. Azon, hogy a szülő tudomást szerezzen arról, hogy ilyen is van, s adott esetben szöveget üssön a fejében, ha a gyerek sorra rendeli a furcsa nevű fürdősókat.

Zenénként eltérő kábítószer

A főorvos szerint nem csak a fővárosban, hanem a vidéki nagyvárosokban, így [Debrecenben](#) is hódítanak a különféle kábítószeresek, s szerinte egyegy buliban meglepve tapasztalnánk hány fiatalnál lenne kimutatható valamilyen szer fogyasztása.

Dr. Zacher Gábor szerint azonban ez ma már sokszor egyegy zenei kultúra része is, hiszen a rajongók tisztában vannak azzal, hogy milyen szert fogyasztanak az adott stílusban játszó bandák, így sokszor őket követve válnak a rajongók is fogyasztókká. A toxikológus néhány konkrét példát is említett – A **punkok** általában vagy alaposan **berúgnak** vagy extrém esetben nyugtatóra isznak. A gomba kultúra követői valamilyen szintetikus hallucinogént szednek, a reggae-esek szere a THC, a **technósok** pedig rendszerint **speedet** vagy ecstasyt vesznek be.

MDPV lesz az idei év slágere?

Dr. Zacher Gábortól a legújabb trendekről is faggattuk, aki elmondta – A fürdősó mellett az **MDPV** lesz meglátásom szerint az idei év slágere, hiszen a Gina (GHB) is letűnőben van már. Az MDPV, azaz metiléndioxipirovaleron amúgy fogyasztószerként kapható stimuláns szer, amely nagyfokú agresszivitással párosul. Idén már több esettel találkoztunk, így szinte biztosan állíthatom ez a szer lesz idén a trendi – zárta a **toxikológus főorvos**.

M.I.

Az ortorexia nervosa- az új étkezési zavar

Azok a nők, akikre a média és a reklámok nyomása erőteljesen hat, és egyébként is fontos számára az egészsége megőrzése, alkalmanként diétába kezd. Ha ez a diéta indokolt volt, akár orvosi szempontból is, valószínűleg meghatározott időre javasolták. Az ortorexia azt az állapotot jelenti, mikor valaki képtelen arra, hogy a szigorú szabályokat feloldja és visszatérjen az addigi, normális étkezési szokásaihoz. Élete és mindennapjai az étkezés köré szerveződik, mindennél fontosabbá válik az ételek minősége és megfelelő elkészítése. Annak ellenére, hogy ezen ételek élvezeti értéke alacsony, az evés és a vele való foglalkozás örömet okoz és napi több óra fantáziálással és tervezgetéssel jár. Az ortorexiás a minőségre törekszik, ami szinte rögeszmévé válhat, miközben már az élete minőségét befolyásolja

Egy egészséges diétába való beleszeretés azt jelenti, hogy az illető kizárja az életéből az alapvető élelmiszereket, és merev szabályokhoz kezd alkalmazkodni. Nem eszik húst, kerüli még azt a tálalt is, melyben előzőleg húst főztek. Semmiféle zsiradékot, puffasztó zöldséget, tejterméket, konzervet, tojást, cukrot, lisztet, koffeint tartalmazó ételt nem fogyaszt, nem iszik csapvizet. Az étrend alapja csak „szuperegészséges” lehet, nyers vagy főtt szerves táplálék, a biogyümölcs és biozöldség.

Az ortorexiások a vitamin kapszulák és a szénsavmentes ásványvíz elkötelezett hívei.

Mit gondolhatunk erről az új étkezési zavarról? Alapvetően itt sem történik más, minthogy zajlik egy jellegzetes pszichés folyamat, aminek csak a látható kellékei az élelmiszerek. Valójában tehát az egészséges ételek evésének a kényszeréről beszélünk, melyben patológiás ragaszkodás fedezhető fel a tökéletes testi egészség elérésére és megtartására. Egy ortorexiás számára pl. a fagyai vagy bármilyen tiltott étel elfogyasztása az én számára fenyegető és pszichés trauma, mely szorongással és szenvedéssel jár. Talán furcsa lehet, hogy valaki ilyen szigorú szabályok között él, de ennek a háttérében tudattalan motívumokat és magyarázatot találunk.

Az ortorexia nervosa szó, mint diagnózis a pszichiátriában még nem hivatalosan elfogadott, de populárisan, mint a workaholic (munkaalkoholista) már bevonult a köztudatba. Ha elmélyedünk a különböző diétákban, felfedezhetjük, hogy az étkezés területén egymásnak ellentmondó tételek között élünk, minden csak attól függ, milyen csatornából szerezzük az információinkat. Pl. a fűszeres étel méreg, a cayenne bors egészséges, a tej csak akkor jó, ha fiatal tehén adta, a forralt tej méreg, a gyümölcs az ideális étel, a gyümölcs a candida okozója, stb. Ez a jelenség önmagában mutatja, hogy a diétázók elvei is folyamatosan változhatnak, mert nincs szilárd rendszer, amihez tarthatnák magukat. Ha valaki egy diéta formát istenít, akkor mindenképp felett hisz annak sikerében és a jótékony hatásában.

Az ortorexia a betegségekkel szemben a totális védettség illúzióját adja, miközben a realitás kontroll teljesen eltűnhet. Ez utóbbi jelenti azt, hogy valaki feltétlenül elhisz mindent, amit tanácsolnak neki, anélkül, hogy végiggondolná vagy ésszerűen elemezné egy kicsit. A páciensekre jellemző a szinte gondolkodás nélküli engedelmesség, a spiritualitás keresése a konyhában. Több órát töltenek az ételekről való fantáziálással, nagyon fontos számukra az étrend megtervezése. Az étel elfogyasztása kielégüléssel és örömmel jár. Miután nagyon szigorú szabályok vannak, úgy érzik, hogy a diéta minősége egyben az élet minőségét is jelenti.

Mint az eddig megismert étkezési zavaroknál láttuk, a lelkiállapot és az érzelmek nagyon fontosak, ebben az esetben az egészséges ételek fogyasztásával az én jó állapotának az elérése is cél. Az ortorexia nem fenyeget halállal, mert nincs szó arról, mint az anorexiánál, hogy az életveszély a fogyás következtében reális következményként megjelenik. Az ortorexiásokra inkább az jellemző, hogy a diéta, mint az egészség feletti totális kontroll érzése nagyon megnyugtató, mert távol tartja a betegségeket és lelki békét ad.

Ha belegondolunk, a puritán ételek fogyasztása valójában az öröm megtagadását is jelenti. Az étkezés, a jó ízék és élvezetes fogyasztás olyan pozitív élmény, ami felnőtt korban is a hajdani csecsemőkorban megtapasztalt orális (szájon át) megtapasztalt nyugalmat és biztonságot is nyújtja. Az ortorexia esetében az élvezeti érték erősen csökken, a beteg nem eszik már olyan ételeket, amiket régebben szeretett, tehát valójában lemond arról, hogy ezt a jó érzést átélje. Cserébe pszichés nyugalma arról szól, hogy az egészsége mindenekfelett a legfontosabb és azt biztosan jó kezében tudja. Jellemző lehet, hogy a diéta kezdetekor öngyűlölet, utálat, szenvedés érzését éli át valaki, amitől a szigorú szabályok és a misztikus hit az étrend váltásában, valósággal megmenti. Azt mondhatjuk tehát, hogy az identitás némiképp átformálódik, és a továbbiakban az élet meghatározó elemévé lesz.

Az extrém diéta következtében sokszor a barátoktól és a környezettől való izoláció beindul, mert egy ilyen ember nem jár el vendéglőbe, nem szeret már társaságban enni, hiszen kötött napirendjében az étellel elkészítése is szerepel. A baráti közösség nyilván jó darabig tolerálja és elnézi ezt a változást, csak éppen a folyamat leállíthatatlansága elvezethet oda, hogy már csak lakáson találkozhatnak, és a beszédtema is a diéta köré szerveződik. Az ortorexiás betegnek a többiektől való eltávolodás nem tűnik túl nagy árnak, hiszen az egészsége és a nyugalma a tét. A többi ember, aki szerinte mérgezi magát a válogatás nélküli szalámis szendvicsekkel, fagylalttal és csokoládéval, inkább félelem és fenyegetettség érzését kelti benne, akiktől lehet, hogy jobb távol tartania magát. Nem számít tehát a szociális izoláció és az esetleges egyedüllét sem.

Ha megpróbáljuk megérteni ennek az egészségmániának a hátterét, a személyiség oldaláról ott találjuk a hipochondriát, a betegségektől való félelmet, amely lappangva már régóta jelen lehet. A diétába vetett misztikus hit valójában ennek a szorongásnak a távoltartására jön létre, ami magyarázza azt is, miért nem lehet racionális érvekkel leállítani valakit, ha már vészesen beszűkült erre az életmódra. A betegségtől való félelem és az egészség misztifikálása viszont a médiából is sugárzik, hiszen a reklámok általában azzal bombáznak minket, hogy legyünk fittek és szépek, karcsúak és egészségesek. A szlogen, melyet a társadalmi elvárások élénk állítanak így hangzik:

„jól kinézni és remekül érezni magunkat”.

Elmondhatjuk, hogy a fogyasztói kultúrában, amiben élünk, teljesen új viszony alakult ki a test és én között. A manapság gyártott, piacra dobott és árusított diétás, karcsúsító, testedző és kozmetikai karbantartó termékek hosszú sora jelzi, hogy a jó megjelenésnek és a testi erőnlét megőrzésének rendkívüli jelentősége van. Állandóan azzal szembesülünk, hogy a mai kor nője vigyáz magára, a szépsége és az egészsége megtartása elsőrendű számára, mert tudja, hogy csak így lehet sikeres és vonzó.

Nem mondhatjuk ki, hogy minden diéta vége az ortorexia, de azt mindenképpen érdemes megfontolni, milyen határok között hagyjuk eluralkodni magunkon. Az életben valóban nem az evés a legfontosabb örömforrás, de eltüntetni azért vétek. Lehet, hogy az a mogyoróscsoki nagy tételben valóban hízlal, de milyen finom...

Tari Annamária

Feldmár András:

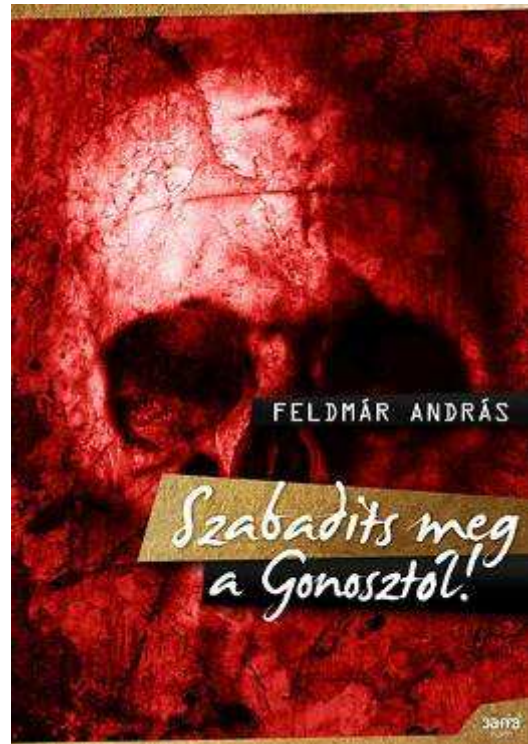
Szabadíts meg a Gonosztól!

Jaffa Kiadó, 2011

Mi a pszichoterápia? Mi az értelme, a célja, a feladata? Az elmúlt negyven évben a pácienseim segítségével naponta újabb és újabb válaszokat találtam ezekre a kérdésekre. Bármelyik válaszból konstruálhattam volna dogmákat, protokollokat, alapíthattam volna iskolát, de nem tettem, mert nem akartam elveszíteni a szabadságomat, nem akartam a pácienseim és önmagam előtt bezárni az újabb közös felfedezések lehetőségét. Negyven év azonban sok idő, és ez alatt néhány definíció súlyosabbnak, erősebbnek, fontosabbnak bizonyult, gyakrabban adta meg a terápiás idő értelmét. A 2009 őszi, budapesti előadásom – és nyomában e könyv – első része ezeket a definíciókat ismerteti. Leltár tehát:

megtudható belőle, hogy mi minden a pszichoterápia és mire jó.

Persze legalább ilyen érdekes, hogy mire nem jó, mire nem alkalmas a terápia. Valójában évtizedek óta azt kutatom, van-e módszer, van-e orvosság a Gonosz ellen. Hiszem, hogy a Gonosz létezik, elkerülhetetlen és gyógyíthatatlan. A terápia nem alkalmas arra, hogy elpusztítsa, viszont segíthet abban, hogy megismerjük, felismerjük és el tudjuk választani mindattól, ami nem az; ami nem a Gonosz. Meggyőződésem, hogy szüntelenül és elszántan harcolnunk kell az igazi Gonosz ellen önmagunkban és a világban, mert csapatai hol szervezett alakzatban, határozott léptekkel masíroznak fel-alá a lelkünkben és az utcáinkon, hol alattomosan, álruhában támadnak. Először mindig az irigység jelenik meg, majd ezt követi kisvártatva az aljasság. Hogy a gonosz erőit legyőzhetik-e a Jó ártalmatlan, önfeledt, széplelkű, játékos, érzelmes és komolytalan csapatai, azt nem tudom megjósolni – de remélem. És remélem, hogy ez a könyv egy kicsit segít, hozzá tud tenni valamit a Gonosz elleni küzdelemhez.

Két keréken az önkéntességért

A Két keréken az önkéntességért akció keretében Reindl Anikó, a debreceni KÖZ-Pont Ifjúsági Egyesület munkatársa 2011. március 16. és április 16. között kerékpárral járja majd be Magyarország egy részét. Útja során helyi iskolákban, városi diákönkormányzatoknál illetve civil szervezeteknél interaktív, játékos beszélgetéseket tart az önkéntességről. Ez alatt az egy hónap alatt Anikó 28 települést érintve mintegy 1 200 km-t tesz majd meg, és közel 3 00 fiatallal találkozik. Néhány település, ahol biztosan megfordul: Újfehértó, Csongrád, Zánka, Balassagyarmat, Budapest.

A Két keréken az önkéntességért akció a KöZöD! Önkéntes Fiatalok Napja 2011 program szerves része, aminek célja, hogy minél több fiatalot motiváljon közösségi önkéntes tevékenységben való tudatos részvételre, és közben felhívja a résztvevők, a döntéshozók és a társadalom figyelmét arra, hogy az önkéntesség, mint az aktív állampolgári részvétel egy formája, nélkülözhetetlen alappillére egy jól működő demokratikus társadalomnak.

Az elmúlt években a KöZöD! Önkéntes Fiatalok Napja programjaiban országszerte mintegy 10-17 000 fiatal vett részt, és ezzel a Nemzetközi Önkéntes Fiatalok Napja (www.gysd.org) elnevezésű kezdeményezés egyik legnagyobb programja Európában. A DIA 2006-ban csatlakozott a nemzetközi kezdeményezéshez, ebben az évben pedig a hazai KöZöD! Önkéntes Fiatalok Napja program mellett 20 európai országban koordinálja azt. 2011 továbbá az Önkéntesség Európai Éve.

eredménye. Az elmondottakból következően – s ezt már ki-ki maga fogalmazhatta meg – a kultúra és a közösségi együttműködés nemhogy értelmét veszítené korunkban, de talán épp Noé bárkájaként menthet majd át bennünket az egyelőre nem látható messze jövőbe.

Az este második részében Fövényi József orvos-docens tartott előadást a cukorbetegségről, az édes íz és a zsírok élvezetéről mint megszaladási jelenségről. A Typotex Egyetem következő két estéjének szintén két-két előadója lesz. A „Szex, drogok, evolúció” és „Női vonalak” című témakörök folytatják majd a korunkra leginkább jellemző megszaladási jelenségek vizsgálatát.

Laik Eszter

A Nyomor széle blog L. Ritók Nóra bejegyzéseiből

167. Helyzetjelentés

2011-02-19 15:11:39

Január óta valami megváltozott. A családoknál a több éves munka már kiszámíthatóvá tette a problémák jelentkezését, tudjuk, ilyenkor a hideg, a megfázások, a falopások, a belvíz nehezítik a helyzetet a meglevő nehézségek mellett.

Most azonban a korábbi tapasztalataim nem teszik kiszámíthatóvá a helyzetet. Napról napra érzem, ahogy romlik. A családok jövedelme kevesebb. Most tudatosul bennük, hogy a közcélú foglalkoztatások töredékére csökkentek, négy órás alkalmazások, az is csak keveseknek. A veszekedések, vádaskodások napirenden vannak. Leginkább a polgármesterekre irányulnak, hiszen nem értik, nincs ismeretük a döntések kényszerűségéről, ők csak azt látják, hogy ezt behívják, amazt meg nem. És ahol nincs munka, ott nincs más. Csak a közmunka. Amiért most harc megy.

És ha nincs jövedelem, nincs megoldás a napi gondokra. Például a gyógyszerek kiváltására. A héten egyik reggel, a patikában veszekedésig fajult a helyzet. Mert nem tudták kiváltani a gyerek gyógyszerét. Mert nem volt elég a pénz. Egy apa elkeseredettségében kiabálva mondta, hogy akkor most megy, lopni, betörni, mert nem dögölhetnek meg...

A gyerekek pedig nem gyógyulnak. Sok ok miatt nem. Egyrészt, mert a vírus makacs, a köhögés sokáig megmarad, a láz visszatér. És, hát az előírt ágymeleg, a vitamindús étkezés, de még a forró citromos tea is hiányzik. Így meg nehéz kilábalni a megfázásból. A heti egyszeri orvosi rendelésen lassan a falu összes gyereke ott van, a rendelési idő hosszúra nyúlik, nincs türelem egymással sem, az orvossal sem. Vádaskodás, hogy félrekezeli, nem jó gyógyszert ír, ír hát másikat, mert felülfertőződött megint, drágát, antibiotikumokat. Akárhogy próbálja, hogy kevesebbe kerüljön, nem megy. A rendelés végén harminc recept marad kiváltatlanul.

Az áramelmaradásokat hál' istennek már egész jól kezeljük, a kártyás órák beszerelése szépen halad, itt talán nem romlott a helyzet. A víznél sokkal inkább. Mintha most venné észre a szolgáltató a többéves elmaradást. A fokozatokat tartják, először szűkítőt szerelnek fel, aztán lekötik a fogyasztót a rendszerről. Sokaknál nem gond, akik eddig is az utcáról hordták a vizet, de akinél még van, az kétségbeesetten ragaszkodna hozzá. Most több helyen a lakásfenntartási támogatásból próbálják rendezni, részletekben, de van, ahol a szolgáltató nem engedi a

részletfizetést. Hogy egyik helyen miért igen, a másik helyen miért nem, nem tudom. És nem értem.

Eddig is voltak szabálysértési bírságok. De most mintha mindenhol elővonnák a régieket is, melyik, milyen szakaszban van. Sok már elővezetési szakaszban, amikor már csak a napi 2000 forintokénti leülés marad. Több évvel ezelőttiek is. Ezekkel már nem lehet mit tenni. A 45-90 ezres bírságokat nincs miből befizetni. Esély sincs rá. Van, ahol már kimegy a rendőrség és beviszi az illetőt, van, ahol bujkálnak előlük. Mert a hidegben kell a családfő, kell a fa, különben megfagynak. Páran elmennek másfele, feketemunkára, addig sem találják őket, és még keresnek is egy keveset. Aki marad, annak be kell hát vonulni, leülni, kétezzével, ott, ahol az ellátásuk meghaladja a nyolcezetet is. Naponta hatezer mínusz az államnak.

Az is baj, hogy sokáig nem szólnak. Csak a végén. Amikor az ügymenet szerint már nem lehet részletfizetés, nincs helye a kérelemnek. Naponta tudatosítjuk: hamar szóljanak, ha baj van. Minden nap csak tovább hátráltatja a megoldást.

És a behajtók. Most mindenhol. Cégek, akiknek próbáljuk megérteni a logikáját, de nem megy. Zavaros, megfélemlítő sms-ek, személyes látogatások, fenyegetőzések, elcsereált ügyiratszámok, kompromisszumképtelenség. Ezt így nem lehet csinálni...Más működésekben ezek a megoldások elfogadhatatlanok.

Nő az elkeseredettség. Tapinthatóan. Napi konfliktusok, támadó hangulat, megoldhatatlan helyzetek. Olyanok, amit a nyomor hoz, és amire nincsenek megoldási javaslatok. Nem lehetnek.

Nyugdíjpénztár? Ugyan...Ennél náluk sokkal nagyobb a baj. Napi szinten. Persze, segítünk, amire képesek vagyunk, örülhetnék is. Mégis, ez a hét félelmetes volt. Nem a családoktól féltém, hanem a mindenhol tapintható feszültségtől.

Attól, hogy egyszer csak a helyzet kezelhetetlenné válik.

168. Három asszony

2011-02-22 21:06:55

Amikor elkezdtek, még alig voltak támogatott családok. Sorban látogattuk végig a gyerekes családokat, feltérképezve, hol mire van szükség, hol kell leginkább a segítség. Már akkor is volt, aki elénk jött, és volt, aki nem jött ki a házból, sosem. De akkor még elgyőztük, bekopogtunk oda is. Ma már nem megy.

Ma már akkor és oda megyünk, ahol szólnak, hogy gond van. Már rég nem győzzük kapacitással a spontán érdeklődő látogatásokat. Túl sokan vannak, akikhez mennünk kell. Kezdetben, egy faluban két óra alatt végigjártuk a családokat. Ma már nem tudjuk fél nap alatt sem megtenni ugyanezt.

A többség megértette, hogy nem tudunk mi menni, keresnek bennünket, szólnak. Van persze olyan is, aki nem kér. Csak elvár. A „nekem is jár” jogán. A másik meg szégyelli a kérést. Amit kap, elfogadja, de sosem jelzi, hogy bajba kerültek. Minden család más, mindegyik védekezik, mutat valamit kifelé, ki a valósat, ki a drámaira torzítottat, ki a valószínűtlenül jobbat. Nehéz sokszor meglátni az igazi képet. Alapos figyelmet igényel.

Egyikük egy cigány asszony. Ő sosem kér, ki sem jön soha az egyébként takaros házból. De a faluban tett látogatásunk után mindig küld egy sms-t, visszahívósat, és nehezményezi, hogy kimaradt, bizonygat, hogy nézzem meg, neki sincs semmije, ő is alig él, mégsem kap sosem. Hol agresszívebben, kiabálva, hol kevésbé. Próbálom megértetni vele, hogy szóljon. Jöjjön ki, ha ott vagyunk, mint más. Megígéri. Aztán legközelebb ugyanúgy van minden.

A másikuk nem cigány. Egyedül maradt a gyermekivel. Nehezen élnek. De sosem szól. Elfogad, de nem jelez. Amikor kérdezem miért, azt mondja: nem akar olyan lenni, mint „azok”. Nem akar hasonlítani hozzájuk még abban sem, hogy őket is támogassuk. Elhatárolódik tőlük teljesen. És elhatárolódnak a gyerekei is. Az anya kétségbeesetten mutatja kifelé, hogy náluk minden a legnagyobb rendben van. De a gyerekeken látom, nincs így. Nagyon nincs. A csomagokat mindig illedelmesen megköszöni. Az arcán nincs érzélem. De a gyerekeken látom, nagy az öröm....

A harmadik asszony már messziről figyel bennünket, mikor megyünk. Nem cigány. Nemrég költözött vissza a szomszéd városból a gyerekeivel az utca végére. Kiabálva vádaskodik: „talán szoláriumba kellene mennem, hogy nekem is adjanak?” És sorolja, hogy hányszor, mit nem kapott. Kérdezzük, hogy jelezte e, hogy szüksége van valamire. Erre nincs válasz. Dühödten sarkon fordul.

Pedig biztosan rászoruló ő is. Nemrég figyeltem a gyermekét, amit ételhordóval jön délután órára. Nem értettem. Rákérdeztem, mire elmondta, hogy étel allergiája van és nem ehet mindent. Amit nem ehet meg, azt hazaviszi. Ma pl. megette a húst, a krumplit meg a habart levest hazaviszi. Estére ér vele haza. A napközis gyerekadag levesével és köretével. De ez is kell. Ingyen kapják az étkezést, nem veszhet kárba semmi belőle. „Én is szoktam hazavinni...”-kapcsolódik be a másik kislány, a másik asszonyé. És magyarázza, hogyha öt órája van, otthon eszi meg, ha hat, akkor a suliban. Próbálom megérteni az okot. Miért? Az ötödik óra után nem lehet ebédelni? De lehet, mondja, de én hazamegyek a busszal. És otthon eszem meg...

Figyelem őket. Gyakran jönnek ételhordóval az iskolába. Délben megebédelnek, aztán hurcolják magukkal, a táska és a tornazsák mellett az ebédet, vagy a maradékot. Természetesen.

Mert ma van, ahol ez természetes.

169. Működik

2011-02-26 15:48:13

Nehéz belegondolni annak a helyzetébe, akinél nincs áram. Annyira megszoktuk, hogy van, már nem is nagyon tudjuk elképzelni nélküle.

A mindennapjaink természetes része. Ha sötétedik, felkapcsoljuk a villanyt. Ha nem akarunk csendet, bekapcsoljuk a rádiót, a tv-t. Ha el akarjuk tenni a maradékot, berakjuk a hűtőszekrénybe. Ha pedig piszkos a ruhánk, bekapcsoljuk a mosógépet. Megannyi, az életünket könnyítő, szórakozást biztosító szerkezet, ami árammal működik. Persze ahol van.

Nehéz a megszokottra, mint elveszthető lehetőségekre gondolni. Hiszen ha az egyik hónapban nem fizet valaki, attól még van áram. És ez mehet hónapokon át, elolvasva az új és új csekket, fizetési felszólításokat. Mehet úgy, hogy napközben is megy a tv, és a rossz kályhára is rásegítenek egy villanyradiátorral. Aztán, amikor az áramszolgáltató megjelenik, és levágja az órát, akkor szembesülnek a felgyült összeg kifizetésének lehetetlenségével.

És akkor kezdődik egy másfajta élet. Élet a nyomorúságban, sötétben.

Van, ahol az összeg hihetetlen: 1,6 millió Ft. Ha nem a saját szememmel látnám, nem is hinném, hogy ebben a nyomorult partiban ilyen tartozás egyáltalán kialakulhat. De kialakult, igaz, a fél utca erről az óráról vitte az áramot, könnyelműen használva azt, ami a másé.

Van, ahol 10-12 éve nem égett villany. A rozsdás vasrúd a lógó dróttal, sok évvel ezelőtti jobb napokat sejtet. Bent ezek a házak még lehangolóbbak, még nyomorultabbak, mint a többi. Főleg, ha sötétedik. Főleg télen. Van, ahol kis táskarádió segíti múlatni az esti órákat, van, ahol csak a tűz csendes nézése marad, már, ahol marad fa erre az időre is. Ahol gyerek van, ott nehezebb. Hosszúak az esték. És a sötétben nincs mit csinálni. Gyertya, lámpa, olajmécses, mind előfordul. Gyermekkorom petróleumlámpája is kapható errefelé. Van, ahol ez sincs. Mint ma az öregnél. Aki egyedül van a komfort nélküli házban. Más ruhát, cipőt kér. Az örege is ráférne. De ő gyertyát szeretne. Lámpáról nem is álmodik.

A karácsonykor megkezdett akciónk sikeresnek bizonyul. Tulajdonképpen nem is értem, hogy a rendszer erre miért nem talál ki valami ilyesmit, megoldásként... Már öt háznál köttettünk vissza villanyt, kártyás mérőórával. Akkor csak pár családról tudtunk. Aztán kiderült, hogy nagyon sokan vannak. A hír hamar elterjedt közöttük. A hosszú lista, amire sorban felkerülnek, egyre bővül. Ötöt készítettünk elő a következő lehetőségre. De erre várni kell, mert a családok a visszakötés árát csak kamatmentes kölcsönként kapták tőlünk, mindenkivel szerződést kötve, részletekben visszafizetve. És újba csak akkor tudunk kezdeni, ha összegyűlik a visszafizetésből egy-egy óra ára. És, bár mindenki fizet a megállapodás szerint, lassan gyűlik ki egy új bekötés. Aki vár, türelmetlen, sürgeti azt, ahol már ég a villany. De nem bírnak gyorsítani. Nincs miből.

A fiú a suliban somfordált oda hozzám. Halkan kérdezte: igaz, hogy Karolináéknál maguk köttették vissza a villanyt? Igenlő válaszomra folytatja: nekünk nem tudnának segíteni? Nálunk sincs.

Nem is gondoltam. Épp a múltkor hallottam, ahogy egyeztetett valakivel egy tv műsorról, úgy, mint aki nézi. Pedig nem teheti. Milyen fura szerepbe kényszeríti őket a helyzetük! Őszintén a gyerekközösségben nem beszélhet erről. Csúfolnák, biztosan. Hát úgy viselkedik, mint akinél van. Megjátshva, eljátshva.

Náluk hamar ment. Tulajdonképpen félkész volt, de nem megfelelően kivitelezve. Nem volt túl drága, de a gyermekeit egyedül nevelő anyának, aki télen a konyhát képes csak fűteni, és ott alszanak mindannyian, neki elérhetetlen volt.

Megyek a szerződéssel hozzájuk. Hogy most, a visszakötés után megbeszéljük, aláírjuk. Sírva hálálkodnak. Mindannyian.

Ma az a támogató, aki először segített, új pénzüsszeget tett a programunkba. Hétfőn megindíthatjuk az előkészített helyzeteket. Ma értesítettünk kettőt. Hogy nem kell tovább várni. A gyerekek síkítva örültek. Az asszonyok sírva. A férfiak némán.

A villanynak. Ami másnak természetes, de nekik elérhetetlen volt.

Nekem is nevetve kellene örülnöm. Mégis alig bírom sírás nélkül.

Valahogy ezeket az örömeket viselem a legnehezebben.

Próbálok megérteni a működését. Hogy hol tűnik el benne a logika, és főleg az emberség. Nehéz.

A családnak egyébként is kacifántos az áramtartozása. Sokáig hitték, hittük, hogy tartozásuk van, aztán kiderült, hogy nincs. Sőt túlfizetésük van. Most mindenestre hónapokig rendben voltak, nulla forintos számlák érkeztek csupán. Örültünk. Végre egy család, ahol az áram, hála a HÉRA támogatásának, rendben van.

Aztán váratlanul érkezett egy csekk. 5 napos befizetési határidővel, 160 862 forinttal, különben bíróság elé kerülnek.

Kicsit szokatlan volt így, mindenhol van legalább egy figyelmeztetés, felszólítás, egy kis türelmi idő, vagy részletfizetési lehetőség. Itt most nem volt előzmény. És a család képtelen eljárni. Megérteni ezt meg végképp nem. Nekünk sem egyszerű.

Először meggyőződünk a tartozás valódiságáról, csakugyan létezik, évekkal ezelőtti. Aztán megkérjük a részletfizetési lehetőséget. Mert az lehetőség, csak nem írták meg. Megadják. Márciustól kértük, de ők már februártól számolnak vele. Azonnal be kell fizetni az első részletet, mondják, ha nem, azonnali szerződésbontás, bíróság, stb...Egyszer már voltunk ezen a ponton. Nincs egyetlen nap türelem sem, azonnali a határidő - mondják a telefonban. Kellene egy csekk, amin a részletet be lehetne fizetni. De nincs. Csak, az, amelyiken a teljes összeg szerepel.

Újabb telefonok, különféle ügyintézőkkel, ugyanattól a cégtől. Az első szóba áll velünk, a második is. Értelmezzük a problémát, nem sok sikerrel. Igaz, nem kapunk két egyforma információt. A harmadik egyből lepattint: csak az ügyféllel hajlandó beszélni telefonon. Közvetítő alapítvány számára nem létezik. Ezen mindig mosolygok. Mert a telefonba bárki mondhat bármit a személyazonosságáról. De mi becsületesek vagyunk. Követjük a szabályokat. A vicceseket is. Nem hazudunk, ...de nem is hagyjuk magunkat ennyivel lerázni, megy a felhatalmazás, faxon. Most már szóba áll velünk, igaz, nevet sem kér. Innen már mindegy. Eddig volt fontos csak.

A csekkel kapcsolatban nem jutunk dűlőre. Aztán a háznál csak kerül egy régi, üres csekk. Befizetés, a csekk elfaxolva, fellélegzünk. Telefon megy a családnak, hogy nem lesz bíróság, csak fizetni kell a részleteket, sorban. Fogadkoznak, és köszönik.

Pár óra múlva újabb visszahívós sms a családtól. Rémultek megint. Mert jött egy sms a behajtó cégtől, hogy ha nem fizetnek azonnal, feljelentés, bíróság....

Újra telefon, most már részünkről ügyiratszám, faxszámmal, minden adattal felvértelve. Az ügyintézőnél kis zavar: a telefonszám, ahová a fenyegető sms-eket küldik, az ügyiratszám, és a név nem stimmel. Ja, az összeg sem. Nem érti. Mi sem. Hosszas tisztázás megint.

Aztán összerakja nagy nehezen, a mi segítségünkkel az adatokat. Megerősíti, hogy rendben van minden. Megint örülünk. A család is. Pár óráig. Aztán újra megy a figyelmeztető üzenet.

Kezdjük előlről a telefonos játékot. Lassan már mindenkivel beszélünk a cégnél... Rendben van minden, mondják, és üzenik a családnak, hogy nem kell ám figyelembe venni azokat az üzeneteket,

mert ezek automatikusan kimennek. Akkor is, ha az adott részlet be van fizetve. És ezen nem lehet változtatni...

Nem számoltam össze a telefonálással töltött perceket. Sem azt, hányszor kellett előlről elmagyaráznunk a dolgot, nem hagyva, hogy lesöpörjenek bennünket.

Mert minket nem lehetett. De őket biztosan le lehetett volna. Persze, ha lett volna pénzük a telefonokra. De nekik nem megy ez. Sem anyagi forrás, sem ismeret, sem szókincs nincs hozzá.

A behajtó cégnek meg nem kell pontosnak lennie. Semmiben. Ők az ügyfelek pontatlanságaiért vannak. És ez nagy fegyver.

Magántanuló

Fura ez a magántanulói státusz. Hogy miként jut el egy általános iskola addig, hogy ez legyen a legjobb megoldás. Hátrányos helyzetűnek ebből a státusból ritkán lehet karriert építeni.

Mert persze van olyan is, aki azért magántanuló, mert tehetsége kibontakoztatásához nem tudja vállalni a napi iskolába járást. Ők biztosan sikeresek lesznek, sportolóként, zenészként, vagy más tehetségként. Ők semmiképp sem halmozottan hátrányos helyzetűek.

Én viszont nem róluk beszélek, a kevesekről. Hanem azokról, akik sokan vannak. Akik szegénységben élnek. Több faluban is figyelem őket. Sokszor többszöri bukás vezet oda, hogy már nem akarnak ott lenni. Ott, abban az osztályban, ahol sokkal kisebbek vannak. Persze a többinek sem jó. Egyszer valaki finoman úgy fogalmazott, hogy a többször bukottak más érdeklődési körrel rendelkeznek már, mint a kicsik... és nem lehet őket együtt motiválni, tanítani. Hát bizony. Az anyányit már nem biztos, hogy leköti az a feladattípus, ami a tőle 3-4 évvel fiatalabbnak még tökéletes. És ki készítené külön feladatlapot egy többszörösen bukottnak, akivel egyébként is csak a baj van?

A nagyobbaknál a túl sok hiányzás iskolakerüléssé fokozódik, a bent töltött órák is csak balhéval telnek, aztán már a szülő is jobbnak látja, legalább nem piszkálják, nem bünteti a hivatal... elfogadja, hát legyen, hogy a napi iskolába járást váltsa fel a heti, amikor csak pár órában kell kibírni azt, amit naponta nem lehetett. És persze előfordul szülés miatti magántanulóvá válás is, de szerencsére nem túl gyakran.

Az iskola általában fellélegzik: már eszköztelen volt a gyerekekkel szemben, kezelhetetlenségük a munkát gátolta, a többiekkel is. A gyerek pedig „elvan” otthon. Sokan a tv előtt, naphosszat, mások csavarogva. Egy biztos: nem tanulva. Zömüket hamarabb eléri a bűnözés, mint társaikat a suliban. Mert idő van, pénz nincs, és könnyen akad „tanítómestere” a ténfergőknek.

Van, akit az agresszív viselkedése miatt vet ki így a rendszer. Általában, ha a tanár ellen fordul. És egy kisebb településen nincs másik iskola, ahová áttanácsolják, lehetőséget adva neki, hogy tiszta lappal induljon egy másik közösségben.

Van olyan falu, ahol sok a magántanuló. Akivel nem bírnak, abból van, hogy hetedikre az lesz. Nyolcadikra meg szinte biztosan. Már a gyerekek is tudják. Készülnek is rá.

Szóval, a nagyobbaknál gyakori a magántanulói státusz.

De a héten hoztak hozzám egy kisebbet. Kb. 10 éves lehet. Magántanuló. Védelembe is kellett venni, és foglalkozást, tevékenységet, közösséget kerestek neki, így került hozzám. Véletlenül pont abba a csoportba, ahol a volt osztálytársaiból is sok van. Borzasztóan örül, és meg akar felelni. Még most ismerkedünk.

Az anyja pár hónaposan elhagyta, azóta sem látta. Az apjával, a nagymamájával, és még egy rokon családdal él. Az apja neveli. Leginkább a kocsmában. Ott telnek a napok, otthon nem sok minden van, ott legalább mindig történik valami. Kérdezem, mi volt a sulival...”Sokat verekedtem.”- hangzik a tömör válasz. Elhanyagolt. Szája szélén körben szélfúttá pirosság, néhol felrepedve a bőr. Csak egy kis krém kellene rá.

Tovább érdeklődöm. Most az iskolánál. Hogy lehet az, hogy egy ilyen korú gyerek magántanuló lesz? Magatartászavarára, agresszív viselkedésére gyógyszeres kezelést javasoltak. Gyakran nem vette be, nem volt, aki figyeljen erre. Akkor nem lehetett vele bírni. Nem tudták a közösségben hagyni. És nem volt másik, ahová áttehető lett volna. Szakember sem, aki külön foglalkozott volna vele. Volt az osztályban rajta kívül még 30 gyerek. Nem találtak jobb megoldást. Így lett 10 évesen magántanuló.

Úgy tűnik, a mai rendszer erre nem nyújt megoldást. A következő meg talán még úgysem fog. Ott még egyszerűbb lesz kivetni a problémásat. Hogy csak az maradjon, aki akar tanulni. Emez meg magára vessen.

Az, hogy heti 10 órában, közösség nélkül, mit tanul majd meg? Miféle készségeket sajátít majd el, hogy munkát vállalhasson, élhessen a lehetőségeivel, és gyakorolhassa a jogait? Erre a rendszerben nincs válasz. Csak a magánberkeken belül. Ott még van, aki mélyebben belegondol. De ott is egyre halkabban.

És lassan már az sem lesz, aki szót emel.

Segítségnyújtás

Nemrég egy gyűlést hívtak össze az egyik faluban. Hogy beszéljük meg, kik érdemlik meg a segítséget és kik nem.

Nem akartam. Mert tudtam, nem leszünk vele előrébb. Sok munkám van már abban is, hogy egyéni szinten működjön köztünk a dolog. Közösség szinten még nem megy. Azért még többet kell majd tennünk. Együtt.

Igen, a kisajátításom. Ezt is próbálom megérteni. Az előjogokat, amiket ők formálnak. Ami alapján némelyek úgy vélik, nekik több odafigyelés jár. Akik felügyelik az általuk vélt „igazságosságot”. A szempontjaik persze sajtáságosak. Pl. hogy kihez mentem először a faluban? Kinek a gyereke miatt jöttem be először a településre? Ki hívott be először a házába? Ki lakik régóta itt? Ki, mit mond a szemembe, és mit a hátam mögött? Megannyi szempont, amit szerintük figyelembe kellene vennem.

Próbálom, persze, de nem lehet. Ráadásul mind mögött érzem az egyéni előnyszerzést. Nehezen értik meg, hogy az én szempontjaim mások. Nem is érti egyik-másik. Sosem. Hogy nekem a gyerek az első. A gyerek szükséglete.

És ebből a szempontból nem érdekel, ki, mióta lakik itt, vagy mikor ismerkedtünk meg. Az meg legkevésbé, mit mondanak rám.

Felmerült néhányukban egy másik szempont is: a „románok” kizárásával kapcsolatban.

A határ közel, sok az áttelepülő. És nekik is vannak gyerekeik. Sok közülük éppúgy szegény, mint ők. De sokuk szerint nekik nem kellene segíteni. Mert ők idegenek.

Furcsa ez. Hogy miként hal ki a nyomorban a szolidaritás. A másik iránt. Mert nekik szerintük nem jár semmi. Én sem.

De nekem eszembe sem jut kihagyni őket. Nélkülünk, nem tudom, mi lett volna pl. az egyik családdal. Csak velünk sikerül újra kezdeni az életüket.

Még román állampolgárok. Az életük odaát mélypontra került, elvesztettek mindent, állást, lakást. Itt sikerült házat venniük. És hát lett a kicsi. Hamarabb jött, mint várták. Ideát. Már lassan három hónapos. És nincs semmi tisztázva vele kapcsolatban. Ami leginkább az orvosi kezelése miatt fontos lenne. Nem baj, gondolom, van már honosítási tapasztalat mögöttünk. De ez most nem egyszerű. Hetekig próbálunk információt szerezni. Az idegenrendészetnél korrekt tájékoztatást kapunk, csak nehezen tudom elhinni a teendőket. Azt, hogy el kell utazni, 200 km-re, ott van a legközelebbi ilyen hivatal, el kell menni, a picivel együtt, mindkét szülőnek, és ott lehet útlevelet készíttetni neki. Első lépésként a jövő felé. Próbáljuk telefonon elérni a hivatalt, hátha lehetne meghatalmazással. Hogy ne kelljen az egész családnak utazni.

Nem sikerül. Sokáig a gépi hangig jutunk, nem tudom, miért természetes, hogy csak románul beszél. Amikor a családnál vagyunk, odaadjuk a telefont, próbáljuk velük. Ők beszélnek románul. De nincs ügyintéző, nincs kitől kérdezni. Csak a gép. Aztán tolmácsot keresünk közelebb. Talán a hatodik telefonos próbálkozásra sikerül információt szerezni. És nincs más megoldás, csak az utazás. Nincs kivétel. Vinni kell a picit is, nem elég a születési anyakönyvi kivonat.

A családnak nincs jövedelme. Esélytelenek. A rendszerben nincs efféle segítség. Magánügy. Akinek nincs pénze, annak nincs megoldás. Semmiben.

Szerencsére tudtunk segíteni. Megoldottuk. Ezt is, mint mást. Mint a mások baját, problémáját.

Sokakat ez bánt a faluban. Mert úgy vélik, nekik sem segítene odaát senki. Lehet. De ez nem jelent felmentést a segítségnyújtás alól.

Ma azt mondtam az egyiküknek, hogy annak, amit én próbálok, az én életemben nem lesz eredménye. Talán a következő generációban lesz. Talán. Hiszek ebben.

Hogy az emberség, az odafordulás pozitívan befolyásolja a dolgokat. Egyéni szinten már működik. Érzem, minden beszélgetésben. Közösségi dologgá, működéssé tenni nagyobb feladat. De talán ez is sikerül majd.

Francia manikűr

A modern kor divatja mindenhova elér. Még oda is, ahol a megjelenése egyenesen bizarr. Ahol azonban van villany, oda a tv elviszi a mintát, amihez mindenki próbál igazodni. Mert minden lány érdeklődik iránta, mindegyik olyan akar lenni, mint azok, ott, a tv-ben.

Az óráink végén, amikor pakolunk, mire mi, felnőttek észre vesszük, gyakran színezik ki lopva filctollal a körmüket a lányok, de az is előfordult már, hogy zsírkkrétával rúzsozódott a száj. Itt, ahol vannak olyan eszközök, amelyek olyanok, mintha...

Nézem a két lányt, miközben rajzolnak. 13 évesek. A szemük vastagon kihúzva, feketével. Egyikük haja festett, most vöröses csíkokkal. Körmükön kopott lakk. Nem gyerekek néznek ki, pedig még azok. És nem kellene még nekik a smink, ennyire biztosan nem. Ahogy közelebb hajolok, érzem rajtuk a nemrég eldobott cigaretta szagát. Blúzt viselnek mindketten, rövid derekút, és farmert. Nyakukban olcsó, harsány bizsu. Egyikükön a passzos blúz válla felszakadt, a varrás mentén, a dekoltáznál kikandikáló melltartó sem a legjobb állapotú.

Tudom a körülményeiket. Nyomorúságosak. De divatosnak akarnak látszani. Amennyire telik.

A kislány is. Sosem volt egyszerű az élete. Szülei börtönben vannak, kis élete során hánykolódott a családtagok gyámsága között. Amikor elsős volt, szavát alig lehetett hallani. Mindig riadt volt, vézna, rosszul öltözött.

Aztán két évig nem tanítottam. Most újra velem van. Már megkeményítette az élet. Agresszív, kötözködő lett, mindig az övé az utolsó szó. Ha szóval nem sikerül, ütéssel, rúgással ad nyomatékot. Tanulni keveset tanul. Nem is igazán érdekl. A mintát nem az osztálytársai adják. Legalábbis nem azok, akik jól tanulnak, törekvők, konfliktuskerülők. Nehéz vele.

De mitől lenne könnyű? A család sem az. A rendőrség jól ismeri minden tagját. A szűkebb és tágabb családban minden előfordul. Lopás, rablás, prostitúció, futtatás, erőszak, alkoholizmus. Most éppen egy alig 15 éves lány lett állapotos náluk. A sokadik szökés után.

Innen nem lehet kitörni. A beszéd, a gesztusok, a kommunikálás minden szintje, a túlélésért, a felülkerekedésért, a birtoklásért a kezdetektől meghatározódik. Mélyen, zsigerekre hatóan, születésüktől. Ez a világ furcsa elegyet alkot a divatosra törekvés külsőségeivel.

Nézem, ahogy rajzol. Gyorsan teszi ezt is, kapkodva, elnagyolva. Nehéz a gondos felületképzésre rávenni. Viszek neki új eszközt. Fehér lakkfilcet, mutatom, hogyan használja. Aztán megyek, nézem a többieket. A kör végén visszatérek. Már messziről látom, óvatosan, lassan rajzol. De nem a lapra. Nem a rajzát fejleszti tovább. Minden ujja végén fehér csíkot húz gondosan a körme szélére. Boldogan mutatja: olyan lett, mint a tv-ben.

Igen, olyan, mint a francia manikűr. Amikor a szépen ápoltság legfelső ívét fehérrel emelik ki.

De valahogy olyan iszonyúan bizarr ennek az alig tíz éves lánykának a tövig rágott, ollót, körömrészletet sosem látott, maszatos, elvakart, sebhelyes kezén, hogy az elmondhatatlan.

Gombóc van a torkomban.

De ő boldog. Most úgy érzi, ő is divatos lett. Olyannak látja a kezét, mint amilyen azoknak van, a tv-ben. Olyannak, amilyen neki sohasem lesz.

Nincs vége

Amikor kiemelték a családból, úgy éreztem, jobb lesz neki. Mert nem akart otthon maradni. Nem volt miért. Most úgy látom, éppoly gyökértelen. Nincs, amibe kapaszkodjon. Az élete csupa bizonytalanság maradt.

Először úgy tűnt, fellelegzett.

Az átmeneti otthon, a komfortjával, az odafordulással, a programokkal segített neki jövőt látni.

Pedig nem volt egyszerű. Újra és újra rá kellett erősíteni, hogy értse: mivel szakított, és milyen lehetőségek előtt áll. Hogy világosan lássa, merre kell haladnia.

Aztán átkerült egy másik lakásotthonba. Egy kis faluba. Ahol kevesebb volt a lehetőség, a program, ahol más volt a ritmus. Egy darabig úgy tűnt, ezt is elfogadja. Támogattuk sokan, az iskola, az osztálytársak, a lakásotthon. Aztán egyszer valami megváltozott benne. A lakásotthonba egy prostitúcióból érkező gyereklány más mintákat adott. Mire elvitték a mindent felbolygatót, a lány már nem tudta mit akar. Csak azt, hogy mit nem. Maradni nem. Itt nem. Ekkor volt az első szökése. Haza. Pedig tudta, otthon nem kell. Hiszen épp ezért kérte annak idején az állami gondozást.

Tudtam, hogy otthon van. Szóltam a lakásotthonban. Mondták, már kiadták a körözést. A rendőrségnek. Mert így kell, a szabályok szerint. Nem értettem. Hiszen mondom, hogy otthon van. Érte kellene menni, azonnal, hogy ne érje valami visszafordíthatatlan.

Aztán pár nap múlva mégis érte mentek. Ott volt, ahol mondtam.

Kérdeztem tőle, miért szökött el. Nem tudta megmondani. Csak azt, hogy az anyja már küldte volna vissza. Mert a helyzetük, viszonyuk nem változott.

Ígérte, nem teszi többé. Csak ne haragudjak.

Kicsit próbáltam távolságot tartani. Legalább pár napig. Hogy érezze, engem is elveszíthet. Lehet, nem jól tettem. Talán inkább még jobban kellett volna mellette lennem. De nem bírom. Rajta kívül még túl sokan vannak, akik ugyanígy igénylik. Akiknek ugyanígy szükséges.

Az iskolai szünet nem használt. Unta magát az otthonban. Verekedett. Aztán az első alkalommal megszökött. Épp a faluban jártam, amikor szembe jött az úton. A sógornőjével. Megállítottam. Hazudott. Szemrebbenés nélkül. Hogy elengedték, és még aznap megy vissza. Megkérdeztem, igazat mond-e. Éreztem, hogy hazudik. Aztán felhívtam az otthont, bár tudtam a választ. Szökött, megint, becsapva mindenkit, ment a bizonytalanba, a semmibe.

Szóltam megint, hogy otthon van. A válasz újra: már lejelentették, és kiadták a körözést. Éreztem, baj lesz, gyorsan kellene visszavinni, nem várni, amíg tudjuk, hogy hol van. De a rendszer lassabban dolgozik. Előbb szépen bemegy a jelzés, aztán majd jön a körözés. Sorban. És nem kell kapkodni. Akkor is ez a sorrend, ha pontosan tudjuk, hogy hol van. Akkor is ki kell várni az ügymenetet. Ezt nem bírom beemelni.

Vártunk hát, hogy körözzék. Két hetet.

Csak ő már nem várt, közben eltűnt. Onnan, ahol napokig biztosan tudtuk a létét. Most már senki sem tudja, hol van. Sok lehetőség nincs, egy mélyszegénységben élő gyereknek nem sok távolabbi kapcsolata akad.

Nem kellett volna hagynom. Érte kellett volna mennem. Megint, szembe a rendszerrel, áthágva a szabályokat, mint már sokszor. De nem tettem. Mert nem hittem, hogy így történhet.

Majd meglesz. - mondja mindenki. Mind meglesz. Előbb-utóbb.

Értem, de hogyan? Mi lehet vele? Hol lehet? Talán már bele sem merek gondolni. Még csak 13 éves. Segíteni akartam neki. De nem tudtam felvenni a harcot egy gyermeksors eleve elrendeltségével. Alulmaradtam. Sokadszor.

Mégsem bírom feladni. Az ő sorsa is beleég, mélyen a lelkembe, mint a többi kis szerencsétlené, aki a nyomorúság áldozata, és a kudarccal arra sarkall, hogy tovább csináljam. Hogy egy másikkal ez ne történhessen meg.

Mélyszegénység és harminckétezres öltöny

Talán két héttel ezelőtt kerestek az öltöny miatt. Már akkor nemet mondtam. De a kérést újra, és újra elővették, bár egyre kategorikusabban mondtam nemet. Nem értették meg, miért nem segítek nekik.

A fiú most végez a középiskolában. Virágkötő szakon, a szakképzésben. Most lesz a szalagtűző ünnepség. Korábban voltak szülői értekezletek. De ez a szülő nem szokott szülőire menni, sok ok miatt. Igaz, mások se. Akik a szakképzésben tanulnak, azoknál nem igazán jellemző az érdeklődés a szülők részéről. Zömük hátrányos helyzetű, sokan halmozottan hátrányos helyzetűek, az iskolaválasztás sokkal inkább az iskolakötelezettség teljesítése, és nem a szakma, vagy a jövőkép miatt fontos.

Azon a szülői értekezleten azonban sok minden eldöntetett. Többek között az öltönyvarratás is. Szín és anyagválasztással, ahogy kell. Az ára a végén harminckétezer lett. Az ott levők megszavazták. Aki nem volt ott, magára vessen. Senkinek sem szúrt szemet a végösszeg. Sem az osztályfőnököknek, sem a jobb érzésű szülőknek. Senki nem akarta magát kinevettetni, hogy neki nem futja. Az osztályfőnök meg nem szól bele, nem vitatkozik. Döntsenek a szülők, az ő pénzüik. Ez a gyakorlat. Hát döntöttek.

Az asszony a felét kifizette. A többire nem futotta. Akkor kezdtek ostromolni. Először azt hittem, rosszul hallok. Visszakérdeztem: mennyi?! Nem hittem, hogy ezt hagyták....a felnőttek, az iskola.... Mi vezérelte ezt az örületet? Miért nem gondolkodott valaki közülük: mi lesz azzal, aki ezt nem képes kifizetni? Tudják jól kik azok, ismerik egymást. Az anyagi kondíciókat is. Tudják azt is, vannak közöttük, akik nagyon nehezen élnek. Akiknek ennyi pénz összesen nem jut egy hónapra, a megélhetésre.

Próbáltam megértetni az anyával: mi az alapszükségletek szintjén segíthetünk, azt is egyéni mérlegeléssel, és krízishelyzetben. Pl. tudunk használt ruhát adni, ha éppen nincs cipő, vagy kabát, kiváltani gyógyszert, ha nincs más megoldás, segíteni a kártyás villanyóra elérésében, viszünk tetűirtót, ha nincs, és e miatt nem mehet valaki iskolába, élelemmel a hónap végén, stb...és csak a

gyerekek miatt. Azoknak, akik partnerek a gyerekek nevelésében. Akik maguk is erőfeszítéseket tesznek a problémáik megoldására.

Meghallgat, de nem érti. Másnak lehet más a problémája, de neki most ez. Hogy túl drága az öltöny. Próbálom másképp: a luxus oldaláról. Érvelek, hogy ez túl drága. És csak azok az emberek engedhetnek meg maguknak ilyen drága öltönyt, akiknek sok pénze van. Hogy mi ilyen luxuskiadásokban nem vagyunk partnerek. Így sem érti.

Aztán támad: hogy másnak segítünk, csak neki nem. Neki sosem. Figyelmeztetem, hogy ez nem igaz. Mert neki is kiváltottuk a gyógyszerét, amikor nem volt rávaló, és rosszul volt, a krónikus betegsége miatt. És ő is kapott élelmiszert, használt ruhát, ágyneműt. Jó, elismeri, de akkor most is segítsünk. Megint nemet mondok.

Másnap újra kezdi. Próbál kijátszani bennünket, hogy az egyik munkatársam igent mondott... Ez sem jön be.

Aztán, hogy csak kölcsön adjunk. Majd megadja. Vagy kérjünk neki haladékot a boltban. Mert akarja az öltönyt. Hogy az ő fia ne lógjon ki.

Már nem tudom, a végén kire vagyok dühös: rá, amiért nem hajlandó megérteni, hogy ebben nem tudok partner lenni, vagy az iskolára, ahol nem avatkoztak be időben a jóérzés, az egymásra figyelés oldalán.

Azt hiszem mindkettőre.

Sokszoros a baj: a gyerek-szülő-tanár együttműködések felülírja valami, ami csak úgy jön, alakul, csinálódik.

Van, aki ezt látva elfordítja a fejét. Más pedig csak tehetetlenül szemléli.

De szót nem emel senki. Ezért sem.

Beosztással élni

Sok családnál a beosztás képességének a hiánya nagy akadály a továbblépésben. A „pénzes” napokon, amikor valamilyen jövedelmet kapnak, minden van. Kóla, kolbász, szalámi, sütemény. Aztán, a hónap végén semmi. És ez nemcsak a pénzzel van így.

Mindig elmondom, ha tartós élelmiszert osztunk, tegyék el, sokáig elég lesz,
ha jól beosztják, és nem kótyavetyélik
el, cigire, italra. Van, aki megígéri. Megpróbálja. Más azt sem várja meg,
hogy befejezzük az osztást, már árulja a kocsmá előtt. Hogy pénzzé
tegye, mihamarabb, nem baj, ha tizedáron, csak kapjon pár forintot,
amit aztán rögtön elkölthet. Másra. És nem érdekli a gyermeke. Ilyenkor
nagyon nehéz.

Persze, tudom, ennek az alkoholizmus az oka. Mert az ital iránti szenvedély felülírja a józan észet. Hamar eladásra került a takaró is, amit előzőleg vittünk, és ami a villany nélküli, hideg lakásban nélkülözhetetlen. Pár nap múlva kért hát újra. De az információ az eladásról hamarabb megérkezett hozzám.

Logikus döntés, hogy legközelebb nem adok. De eddig sem neki adtam. Hanem a gyerekének, aki fázik. És aki nem tehet arról, hogy alkoholista gondjára bízódott. És ez felülírja a logikus döntést. Máshogy kell próbálkoznom.

Így van a kölcsönökkel is. Mert mindenkinek rengeteg kölcsöne van. A kamatos pénz lehetőségéhez majd csak azután fordulnak, ha már a családból senki sem tud kölcsönt felvenni.

Hogy mennyi lesz majd együtt? Nem érdekes. Csak az akkor és ott megkapott pénz. Az mindent felülír. És lehet pénzt felvenni másnak is. Tartozásba. A tartozás tarozásába. Aztán fizetni kell azt is.

Aztán itt van a kezesség. Amikor kezesként valaki, vagy kényszerből, vagy tudatlanságból aláaknyarítja lassan a nevét a papírnak- sokszor úgy, hogy nem tudja a következményeket sem. Aztán a kölcsönt felvevő odébáll, és a hitelfizetés marad a kezesnek. Van, akinek több ilyen is van.

Gyakran a düh a felé a személy felé fordul, aki az ügyintéző. Az OTP-ben, vagy a Takarékszövetkezetben. Mert lefogja a részleteket. És nem lehet megértetni velük, hogy nem az ő döntése. Neki muszáj. A döntést nem ő hozta meg, hanem a kölcsön felvevője, vagy aki a kezességet vállalta. Sokkal hamarabb.

A héten is próbáltam megértetni valakivel: ő vállalta be a kölcsönöket, a kezességeket, ne csodálkozzon, ha az esedékes részleteket lefogják tőle. Csak kiabál, vádolja azt, aki nem tehet az égeszről. Hogy nem tudnak megélni a hónap hátralevő felében. Mert a maradékból nem tudja befizetni a gyerekek étkezését, a villanyt, a vizet. Mert alig hagytak valamit neki...azok...ott, a pénzintézetben.

Ha megoldatlan a helyzet, kikapcsolják az áramot, vizet, rögtön jönnek tanácsért, segítségért. Akkor, amikor ezeket a döntéseiket meghozzák, sosem.

Sokat gondolkodom ezen. Hogy ezt hogyan kellene megoldani. Ezt a képességet kialakítani. Hogy a pillanatnyi helyzetet felváltsa a hosszabb távon való gondolkodás. A pillanatnyi szükséglet-kielégítést a felelősség érzése. Hogy érezzék a döntéseik következményeit.

De ez egy család életébe való teljes beavatkozás. Ki tudná felvállalni ennek a felelősségét? És kiben bíznának ennyire? Lehet e ezt rendszerszinten kezelni?

Valamit jó lenne kitalálni. Mert egyre gyakrabban érzem, hogy ez a szemlélet a gátja a talpra állásnak. Ez az, ami a hónap végére újra a gödörbe löki vissza őket. Újra, és újra. És egyre nehezebben tudnak felállni onnan. A kikapaszzkodásig pedig lehetetlen eljutniuk.

Új család születik

A héten kerestek először. Másnak a telefonján. Hogy szeretnének beszélni velem. Pénteken aztán sort kerítettünk rá. Ketten jöttek. Egy fiatalember, és egy lány. Segítséget kértek.

Kérték, hallgassam meg a helyzetüket.

A fiatalember beszél.

20 év körüli lehet. Ami előtte volt, és a mostani dolgok szempontjából lényegtelen, azt rövidre zárja: korábban bűnöztem - mondja, de most már más a helyzet, nem teszem többé. Sokszor

hallottam már ezt. De tudom, nem ilyen egyszerű. Persze az elhatározás kell hozzá. De aki ebből élt az élete egy szakaszában, az gyakran visszatér ehhez.

Aztán megismerte a lányt. Aki állami gondozott. Egy évig szöktette. Bújtatta, visszavitték, aztán megint megszöktette. Most pedig terhes a lány. Májusban szül.

Mindent rendesen akarnak. Összeházasodni, terhes tanácsadásra járni, külön családot alapítani.

Most egy eddig üresen álló házba költöztek be. Villany nincs, mécsessel világítanak, bútor se nagyon van, és 25 ezerből élnek. A lány nem kap semmit. Meleg ruhája, cipője se nagyon van. Ennyiből nem tudják megalapozni az életüket. A fiú családjára nem számíthatnak, az anyja tetteleg is bántalmazta a lányt, még mindig bíróságra járnak.

Nézem a lányt. Még szinte gyerek. 16 éves. Persze, hogy nincs jövedelme. Honnan lenne. Az otthonban lenne a helye, ahol ellátást kap, és iskolába jár. Mint más vele egyidős. De neki máshogy alakult az élete.

Papírokat vesznek elő. Először egy spirálfüzet lapjára kézzel írt kérvényt. Pár sor csupán. A lány gyámjának szól. Hogy hagyják a fiúval élni. Mert szeretik egymást, és az mindent meg ad neki, amire szüksége van. Neki, és majd a kicsinek is.

Aztán két orvosi papír, egy a terhesség megállapításáról, és egy a felülvizsgálatról. A papír szerint minden rendben van, minden normális. Mármint a terhességgel. És amennyire normális lehet egy 16 éves gyereklány terhessége.

Egy TB kártya fénymásolata. A terhes gondozási könyvecske. És fénymásolatban a személyi, és a lakcímbeljelentő. Ami persze az otthonba szól. Ennyi.

Kezdjük átgondolni. Először jó lenne a villany. Kérdezem, kié a ház. Azt ő papíron megveszi-mondja a fiatalember. Még a hétvégén.

Papíron. Ez is ismerős. Így jönnek-mennek a lakók, a házak, a villanyórák. Az eredeti tulajdonost sokszor alig lehet kideríteni. Van, ahol már meghalt, és az örökösöké, akik ki tudja, hol élnek. Máshol a tulajdonos messze él. Feladta a házat, általában tetemes villanyóra tartozással, másutt jelzáloggal. Az üresen álló háznak hamar akad lakója. Akkor kezd bonyolódni a helyzet, amikor a villanyt szeretnék visszakapcsoltatni. Mint itt is.

De nekifutunk. Először ennek, aztán majd tovább. Mert most már csak ez lehet. Megteremteni egy család alapjait. Hátha sikerül. Valami elfogadható helyzetet teremteni, mire megjön a baba. Nehéz lesz. Nincs iskolázottság, szakma, munkahely, csak a segély. És a magzat.

Aki miatt muszáj lesz valahogy megoldani a helyzetet.

Próbálok így felfogni. Hogy felnőttek kerültek nehéz helyzetbe és a gyerekük miatt kell nekik segítenem.

Aztán a lány kérdése a beszélgetésünk végén helyrerakja bennem a képet: „és azt meg tetszik engedni, hogy addig, amíg meg nem lesz, addig járjak rajzolni én is?”

Persze. - mondom, és megsimítom az arcát.

Aztán már csak magamban fejezem be keserűen a mondatot: gyere csak, próbálj még öt hónapig legalább egy kicsit gyerek maradni.

**Szép Ernő:
A BÁNAT ÚTJA**

*Egyszer csak felkerekedtem,
A hátamra zsákot vettem,
Botot vágtam száraz fáról,
Elmentem erről a tájról,
Mentem, mentem, mendegéltem
Mindenfelé ahol éltem.*

*Minden könnyem összeszedtem,
Kit szememből elejtettem
Harcmezőről vérből, sárból,
Hoteleknek vánkosáról,
Szép leány keze fejéről,
Hű könyveknek leveléről,
Temető hideg kövéről,
Szegényeknek küszöbéről.*

*Összeszedtem minden szómat,
Visszacsaltam minden óhmat,
Sóhajaim elkapkodtam
Mindent felgombolyítottam,
Boldog óráim után jártam,
Boldog óráim nem találtam,
Lépéseim mind megeltem,
A nyomát mind felemeltem.*

*Mindentől amihez értem
Sorba bocsánatot kértem,
Mindent megköszöntem híven,
Amitől csak fájt a szívem.
Elbúcsúztam a világtól:
A tengertől és a fáktól,
Kerti, mezei virágtól,
Kezemet nyaló kutyáktól.*

*Zsákomat hátamra véve
Mentem a világ végére,
A világ végén leültem,
A nagy csendnek úgy örültem
És azóta mind csak nézem
A felhőket fenn az égen.*